

Vlaams
Parlement

vergadering **C89**
zittingsjaar 2019-2020

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening
en Energie

van 22 januari 2020

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Hannes Anaf aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het beloofde loodactieplan – 936 (2019-2020)	3
VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de komst van wolvin Noëlla en haar overlevingskansen in Vlaanderen – 751 (2019-2020)	5
VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over een duurzame toekomst voor de otter – 792 (2019-2020)	11
VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het slopen van vervallen gebouwen, constructies of verharde oppervlakten – 901 (2019-2020)	
VRAAG OM UITLEG van Koen Van den Heuvel aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de ontharding van Vlaanderen en de sloop van ruimtelijk afval – 921 (2019-2020)	15
VRAAG OM UITLEG van Robrecht Bothuyne aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de renovatiekosten om het Vlaamse woningpatrimonium aan te passen aan de kwaliteits- en energetische vereisten – 878 (2019-2020)	23
VRAAG OM UITLEG van Robrecht Bothuyne aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de visietekst 'Een duurzame energievoorziening voor België' van de werkgroep Metaforum van de KU Leuven – 912 (2019-2020)	33
VRAAG OM UITLEG van Jos D'Haese aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de aankoop van emissierechten wegens te veel uitstoot – 916 (2019-2020)	39

VRAAG OM UITLEG van Hannes Anaf aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het beloofde loodactieplan – 936 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Wilfried Vandaele

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (sp.a): Mijn vraag gaat over iets waar ik in oktober al een vraag over heb gesteld, meer bepaald lood in waterleidingen. Toen had ik het over negatieve adviezen voor het gebruik van drinkwater voor rechtstreekse consumptie in Vlaamse scholen en kinderdagverblijven. Minister, in het antwoord op mijn vragen stelde u dat er in 2018 aan veertien publieke gebouwen gericht op kinderen het advies werd gegeven dat het water niet geschikt is voor rechtstreekse consumptie. Voor 2019 waren er dat tot op dat moment vijf.

U hebt toen bevestigd dat u dat een belangrijk probleem vond. Om het belang van deze problematiek nog eens kracht bij te zetten en structureel aan te pakken, kondigde u aan dat er een nieuw loodactieplan zou worden opgemaakt. Een eerste schets hiervan zou in december 2019 met de relevante actoren en de commissie besproken worden om dan in het voorjaar 2020 in werking te kunnen treden. We zijn ondertussen 2020 en gezien het belang van gezond drinkwater voor kleine kinderen, zou ik volgende vragen willen stellen.

Is er over deze problematiek intussen nog verder overleg geweest tussen vertegenwoordigers van onderwijs, dossierbehandelaars gezondheidsbeleid en welzijn op het werk en toezichthouders drinkwater van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) en het agentschap Zorg en Gezondheid? Hoeveel publieke gebouwen gericht op kinderen hebben uiteindelijk in 2019 een negatief advies gekregen voor rechtstreekse consumptie? Ik hoop dat dat er minder waren dan in 2018 want dan zijn we op de goede weg. Wanneer kunnen we de beloofde aanzet voor het derde loodactieplan verwachten? Is er al een draft-versie? Wanneer wilt u landen met een nieuw definitief loodactieplan? Kunt u desgevallend al iets meer vertellen over de krachtlijnen die in dat nieuwe loodactieplan zullen zitten?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Goedemorgen collega's. Mijnheer Anaf, dank u voor de vraag. Ik ben zeer blij dat deze problematiek u na aan het hart ligt en dat u dat onder de aandacht brengt. Dat geeft me de gelegenheid om te antwoorden dat er tussen 23 oktober en nu heel wat overleg is geweest, eerst tussen de VMM en het agentschap ZG om de krijtlijnen van het nieuwe loodactieplan uit te werken. Die zijn teruggekoppeld naar het kabinet. Een eerste ontwerpversie van het plan werd reeds opgesteld door de VMM. Dat werd woensdag 15 januari voorgelegd aan de drinkwatermaatschappijen, gelet op hun belangrijke expertise op dit vlak en de rol die de sector wellicht ook zal opnemen in het derde loodactieplan. Daarnaast wordt er ook gezocht naar een datum op korte termijn voor een overleg met de vertegenwoordigers van onderwijs, de dossierbehandelaars gezondheidsbeleid en welzijn op het werk, Kind en Gezin en de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG), omdat de vraag over de aanwezigheid van lood zeer belangrijk is.

Uit het voorlopige resultaat van 2019 blijkt dat twaalf publieke gebouwen gericht op kinderen een negatief advies hadden gekregen om drinkwater rechtstreeks te consumeren. In zeven gebouwen werden er effectief loden leidingen vastgesteld. Daarom is het overleg dat we op zeer korte termijn hebben gepland met de sector van groot belang.

Zoals ik al aangaf, hebben we zelf niet stilgezeten. Er is veel gebeurd. Het is echter nodig om nog een aantal stappen te zetten alvorens we een ontwerp van een derde loodactieplan kunnen voorleggen. Eerst en vooral moeten we in overleg gaan met belangrijke stakeholders. Ik verwijs hiervoor naar het geplande overleg dat door de VMM zal worden getrokken. In een tweede fase is het van belang om het ontwerp van het derde loodactieplan voor te leggen aan de ministers bevoegd voor onderwijs, gezondheidsbeleid, welzijn op het werk, Kind en Gezin en dergelijke meer.

Ik vind het belangrijk dat ik de bevoegde ministers daarbij betrek, om waar nodig de nodige engagementen te formaliseren. Het is in ieder geval mijn bedoeling om voor de zomer met een nieuw – derde – loodactieplan te komen. Zoals ik eerder heb gezegd, ben ik ook bereid om dit ontwerp in deze commissie met jullie te bespreken alvorens finaal af te kloppen. Dat is een mogelijkheid.

Wat zijn de krachtlijnen? Het grootste deel van de acties van het tweede loodactieplan blijft behouden, maar wordt uiteraard geactualiseerd, geüpdatet en ingepast in de structuur. De focus op gericht sensibiliseren, informeren en samenwerken met de partners blijft behouden. Hierbij wordt het ambitieniveau telkens verhoogd. Het derde Actieplan Loodpreventie in drinkwater 2020-2024 zal een zo sluitend mogelijk antwoord bieden op hoe we er zeker van kunnen zijn dat er in prioritaire gebouwen bij het drinken van kraantjeswater geen risico is op drinkwater met concentraties boven de loodnorm. Dat zal sowieso een van de krachtlijnen zijn van het nieuwe actieplan. Ook wordt er in het nieuwe actieplan uiteraard invulling gegeven aan de nieuwe Europese drinkwaterrichtlijn. In die richtlijn is lood, samen met legionella, aangeduid als kritische parameter, waarvoor ook een risicobeoordeling van het huishoudelijk distributiesysteem moet worden uitgevoerd. Een belangrijk spoor van het derde loodactieplan is ook onderzoek naar hoe we de verantwoordelijkheid van de gebouwbeheerders voor een proactieve aanpak van de loodproblematiek kunnen vergroten.

Hannes Anaf (sp-a): Minister, ik dank u voor uw uitgebreid antwoord. Ik begrijp dat de timing een beetje wordt uitgesteld. Maar laat ons eerlijk zijn: dat is niet het belangrijkste. Het belangrijkste is dat er ernstig werk wordt gemaakt van dat loodactieplan. En dat begrijp ik uit uw antwoord en apprecieer ik ook sterk.

Ik vind het ook goed dat u zegt dat prioritaire gebouwen – en ik neem dan aan dat u vooral prioritaire gebouwen bedoelt waar kleine kinderen aanwezig zijn – ook echt prioriteit zullen krijgen in het plan. Want ik merk dat er vorig jaar twaalf in plaats van vijftien gebouwen een verbod hebben gekregen op de consumptie van drinkwater. Laat ons hopen dat we dat de komende jaren stelselmatig kunnen afbouwen naar nul, want dat moet het uiteindelijke target zijn. Drinkwater is zo'n essentiële basisbehoefte, zeker voor kleine kinderen. Dat moet dus gezond zijn. En daarvan moeten we voor 100 procent zeker kunnen zijn, als we onze kinderen naar school of naar een kinderdagverblijf sturen.

Ik ben heel erg benieuwd naar het ontwerp-loodactieplan. Weet u al wanneer we dit in de commissie kunnen verwachten? Eerst was dat eind 2019 en het definitieve plan in het voorjaar. Nu hoor ik dat het definitieve plan er net voor de zomer zou zijn. Spreken we dan over maart-april, of zal het er pas in juni zijn? Ik wil het gewoon op een goede manier kunnen opvolgen, want we moeten hier allen constructief aan meewerken.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, het thema is loodvervuiling van drinkwater ten gevolge van loden buizen. De prioritaire gebouwen zijn inderdaad schoolgebouwen.

Mijn vraag is vooral of we zicht hebben op de problematiek in zijn geheel. Welke niet-prioritaire gebouwen komen ook in beeld? Hoe zal in dat loodactieplan ook aan de bewustwording van díé eigenaars en uitbaters worden gewerkt? In eerste instantie

moet die problematiek worden aangepakt bij jonge kinderen. Maar – ik spreek een beetje uit ervaring – er zijn ook andere gebouwen waar mensen drinkwater gebruiken, die in aanmerking komen. Daar moet de bewustwording echt wel worden ingezet. Hoe zult u dat aanpakken? Wordt er daarrond in initiatieven voorzien?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Ik ben het eens met de collega's. De aandacht moet uiteraard in eerste instantie gaan naar gebouwen waar er heel wat kinderen aanwezig zijn, maar ik ben het eens met mevrouw Schauvliege dat we daarnaast ook voor de andere gebouwen ons op de verantwoordelijkheid van gebouwbeheerders moeten richten. Het derde actieplan zal sowieso een spoor hebben van prioritair gebouwen en het risico op drinkwater met concentraties boven de loodnorm. Daarnaast zullen we in dat derde loodactieplan onderzoeken hoe we de proactieve aanpak van de loodproblematiek kunnen vergroten, uiteraard ook voor de niet-prioritaire gebouwen. Die twee thematieken zullen zeer aanwezig zijn in dat derde actieplan.

Als er vandaag te veel lood in het water wordt vastgesteld, is het de gebouwbeheerder die verantwoordelijk is om ervoor te zorgen dat mensen niet meer blootgesteld worden aan lood via het drinkwater in zijn gebouw. De betrokken gebouwbeheerders ondertekenen een verklaring op eer dat ze dan de nodige herstelmaatregelen zullen uitvoeren. Als de gebouwbeheerders die verklaring niet bezorgen, contacteert het Agentschap Zorg en Gezondheid hen actief, maar we gaan bekijken hoe we dat in de toekomst nog beter kunnen doen. Daarom heb ik ook een overleg met de departementen. Het is belangrijk dat de bevoegde ministers mee aan dit dossier trekken en de nodige engagementen nemen. De drinkwaterbedrijven moeten uiteraard ook op hun verantwoordelijkheden gewezen worden, want zij zijn ook een van de spelers in het verhaal.

Wat de timing betreft: ik wil de raadgevers geen burn-out bezorgen. We hebben heel veel werk, er zijn heel veel dossiers, wat op zich goed is. Het zal sowieso wel voor het reces naar de regering gaan. Het is een thematiek die iedereen nauw aan het hart ligt en de collega's hebben daar ook hard aan getrokken, en dus wil ik het ontwerp van decreet eerst nog naar hier brengen. Ik mik daarvoor op mei-juni.

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (sp-a): Het zou inderdaad fijn dat u, voordat u naar de regering gaat, er eerst mee naar de commissie komt, zodat we daar mee over kunnen nadenken. We willen dat op een constructieve manier doen. Ik denk dat daar weinig politieke gevoeligheden in zitten. We willen daar gewoon allemaal samen aan werken. Dat zou dus fijn zijn.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de komst van wolvin Noëlla en haar overlevingskansen in Vlaanderen – 751 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Wilfried Vandaele

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, het is wat geweest de afgelopen kerstperiode. Mijn vraag dateert ook van toen, toen de wolvin genaamd Noëlla in het vizier kwam. Ik heb in oktober al een vraag gesteld naar aanleiding van het overlijden – of het vermoorden – van wolvin Naya. Nu hebben we een nieuwe wolvin in ons midden, die ook al de wolf August heeft gevonden. We mogen nu absoluut niet in het scenario belanden dat we meegemaakt hebben met wolvin Naya.

We weten allemaal heel goed wat de grote bedreigingen zijn voor dit wolvenkoppel en hun eventuele aangekondigde nest. Dat is jacht, jacht, jacht en versnippering, versnippering, versnippering. Op basis van die twee grote elementen is er in 2018 een wolvenplan opgesteld. Naar aanleiding van het overlijden van wolvin Naya hebt u beloofd om dat wolvenplan te actualiseren, de partijen bij elkaar te zetten en te bekijken hoe u met de jacht kunt omgaan.

Een van de grote problemen was de controle op de uitoefening van onder andere de jacht- een andere natuurdelicten. U hebt toen ook beloofd dat het aantal natuurinspecteurs zou stijgen. In Limburg, waar op dit moment de wolf wordt gespot, zijn er drie natuurinspecteurs actief, maar eigenlijk is het totale natuurinspecteurbestand, als ik het zo mag uitdrukken, veel te laag. Dat verdient uitbreiding voor de rest van Vlaanderen.

Minister, hebt u al concreet werk gemaakt van een geactualiseerd wolvenplan? Wanneer zal dat geactualiseerd wolvenplan er zijn? Zal het ook juridisch bindend worden gemaakt? Hebt u beperkingen inzake jacht gepland in het leefgebied van de wolf? Zo ja, dewelke? Zult u ontsnipperingsmaatregelen nemen in functie van de bescherming van de wolf? Zo ja, welke? Bent u van plan de potentiële leefgebieden van de wolf bijkomend te beschermen als Natura 2000-gebied? Werd het aantal natuurinspecteurs in Vlaanderen en in Limburg al uitgebreid?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhul Demir: Mevrouw Schauvliege, we delen de passie voor de wolf. Wolvin Noëlla heeft inderdaad haar intrede gedaan in Limburg en heeft ook al een eerste ontmoeting gehad met wolf August, zoals duidelijk werd op de beelden. Het wolvenplan dat vandaag van toepassing is, werd in 2018 opgemaakt. Er is ook een Vlaams wolvenplatform. Verschillende acties uit het wolvenplatform werden al aan een eerste evaluatie onderworpen. Mijn administratie heeft in december 2019, ruim een maand geleden dus, een korte bevraging gedaan van de gemeenten waarbinnen het huidige wolvegebied is gesitueerd, om te peilen naar eventuele bijkomende lokale noden die we moeten meenemen in onze aanpak.

Vanuit de stand van zaken werken we momenteel op twee sporen aan een aangepast wolvenbeleid. Het is belangrijk dat de acties uit het plan verder worden uitgevoerd, onder andere op het vlak van preventie, monitoring, overleg, communicatie en voorlichting. Ik zal ook op korte termijn op basis van lopende gesprekken met het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) en met de betrokken organisaties, en op basis van de evaluatie door het wolvenplatform, aangepaste en eventueel bijkomende acties uitwerken die aan het wolvenplan zullen worden toegevoegd.

De afgelopen weken en maanden hebben we met heel wat mensen op het terrein samengezeten. We hebben de verschillende partijen gehoord, elk met hun eigen voorstellen. We gaan nu bekijken welke acties we bijkomend zullen uitwerken.

Wat het juridisch bindend karakter van het plan betreft, denk ik niet dat dat noodzakelijk is. Wel moeten we bekijken welke onderdelen van het wolvenplan eventueel bijkomend regelgevend werk vereisen.

Heb ik al in beperkingen van de jacht voorzien in de leefgebieden van de wolf? Ja, er is een intrekking van ons gevraagd van de vier jachtverloven op basis van overtredingen op natuurbehoud en jachtregelgeving. Er is ook een bevestiging gekomen dat de jachtverloven zijn ingetrokken.

Er is ook een annulatie van de lopende jachtconcessie in het noordelijk deel van het kamp van Beverlo. De Natuurinspectie heeft dat gevraagd aan de militaire autoriteiten. De militaire overheid heeft die annulatie eind november beslist.

– *Bruno Tobback treedt als voorzitter op.*

Er zijn vier illegale brugjes opgeruimd door mijn diensten op 20 december 2019. Ze vormden een onwettige toegang tot een belangrijk rustgebied voor de wolven. De drie drukjachten op everzwijnen die voorzien waren in het noordelijk deel van het militair domein Kamp Beverlo werden geannuleerd.

Wat de organisatie van de overige drukjachten betreft, werden door Natuur en Bos bijkomende afspraken gemaakt met de lokale partijen, namelijk de militaire overheid en de jagers. Daarbij werd, door de timing en perimeterafbakening, erover gewaakt en afgesproken om verstoring maximaal te vermijden. Tijdens de uitvoering van de drukjachten gebeurde toezicht op het terrein vanuit zowel de diensten terreinbeheer als natuurinspectie.

Ten slotte doet het Agentschap voor Natuur en Bos in samenspraak met Defensie bijkomende inspanningen op vlak van toezicht in het wolvengebied.

Versnippering is een algemeen probleem voor onze Vlaamse natuur en treft een groot aantal soorten. Zoals reeds enkele malen aangegeven in deze commissie, is momenteel een actieprogramma ontsnippering in opmaak, dat, vanuit een sterk geprioriteerde aanpak, inzet op de aanleg, het herstel en de ontwikkeling van natuurverbindingen. Dit gebeurt in onderlinge samenwerking tussen het Departement Omgeving, het ANB en het Agentschap voor Wegen en Verkeer (AWV).

De wolven hebben momenteel het grootste aaneengesloten natuurgebied van Vlaanderen gekozen als hun leefgebied. Ook in dit gebied is er nog nood aan verdere ontsnippering, die ook vele andere beschermde soorten ten goede zal komen. Het ligt voor de hand dat aan de meest cruciale versnipperingsproblemen in deze regio een hoge prioriteit zal worden toegekend in het actieprogramma.

Vanuit het partnerschap Bosland werd reeds een gedetailleerd ontsnipperingsplan opgemaakt, dat een groot deel van het huidige leefgebied van de wolven omvat. Wij hebben dus reeds een gedetailleerde analyse en actielijst ter beschikking, die wij in de voorbereiding van het Vlaams actieprogramma meenemen. Dat wordt momenteel door die drie departementen samen bekeken.

De wolf staat zowel op bijlage II als op bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Dat betekent dat bij een terugkeer van de wolf in Vlaanderen, zoals dat vandaag het geval is, niet alleen individuele wolven beschermd moeten worden, maar tevens het leefgebied dat ze innemen. Daar ben ik heel duidelijk over.

Net zoals eerder Naya, houden de wolven Noëlla en August zich momenteel in belangrijke mate op in twee bestaande speciale beschermingszones.

We delen de mening dat er voldoende handhavers moeten zijn en dat inspecteurs het logische sluitstuk vormen van het krachtdadig beleid dat ik wil voeren. We moeten bekijken hoe we daar tegemoet kunnen komen aan de vraag. Vanuit mijn bevoegdheden Omgeving, Justitie en Handhaving voer ik daarom momenteel een efficiëntie-oefening uit. Ik hoop dat ik op basis van die oefening verdere stappen kan zetten om de handhaving op het terrein zo doeltreffend mogelijk te maken. Hopelijk binnenkort meer nieuws daarover.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Ik ben heel tevreden, minister, dat u vertelt dat u van plan bent het leefgebied van de wolf te beschermen. Ik kijk dan ook naar actieve maatregelen daaromtrent. U zult de bijlagen II en IV respecteren, dat is positief.

Ik maak me wel ernstig zorgen over twee zaken. Ten eerste, wolvin Noëlla moest eerst verschijnen vooraleer er actief overleg is opgestart om het wolvenplan bij te stellen, te evalueren en met het wolvenplatform samen te komen. Maar goed, dat was misschien een beetje dicht op elkaar.

Ten tweede, we zijn het er allemaal over eens dat het aantal natuurinspecteurs abominabel laag is. De laatste tien jaar is het aantal natuurinspecteurs met 25 procent gedaald.

U staat voor een enorme besparingsopdracht, ook binnen het personeel. U spreekt over een efficiëntieoefening, maar ik denk dat die nog nauwelijks mogelijk is. Op dit moment worden natuurinspecteurs in Limburg volledig opgeslorpt door hun activiteiten rond de wolven. Maar er zijn natuurlijk ook nog heel wat andere activiteiten. U hebt eigenlijk heel veel geluk dat de wolf zich op militair domein bevindt en dat u de hulp kunt inroepen van de militairen om die wolven te beschermen. Het is natuurlijk goed dat u die samenwerking opzoekt. Het is zeer verstandig om dat te doen en gebruik te maken van hun capaciteiten en mogelijkheden.

Maar dat zal niet blijven duren. De wolf zal zich verder verspreiden in Vlaanderen, ook in gebieden waar de militairen niet actief zijn. En dan zult u geen beroep kunnen doen op hun militaire capaciteiten. Het is dus écht nodig om daarvan werk te maken. En ik geloof niet dat dat zal gaan met een efficiëntieoefening. Dat zal moeten gepaard gaan met een uitbreiding, van zowel de capaciteit als de expertise. Want ik vrees dat we op dit moment volledig aan het teren zijn op de bescherming van de militaire overheid. En dat is toch wel heel schrijnend voor een Vlaanderen dat heel autonoom wil zijn en dat ook zijn justitie en beveiliging zelf wil organiseren.

Minister, welke concrete maatregelen zult u nemen om er effectief voor te zorgen dat het aantal natuurinspecteurs stijgt en dat ze meer werk kunnen verrichten, niet alleen om wolvin Noëlla te beschermen, maar om heel veel dieren, planten en andere milieudelicten aan te pakken die op dit moment gewoon vrij spel krijgen?

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Collega's, ik sluit inderdaad graag aan bij deze vraag, ook in opvolging van de vraag van gisteren. Ik heb een aantal bezorgdheden en wil graag iets dieper ingaan op de uitdagingen waarvoor we staan met de komst van de wolf in Vlaanderen. De wolf heeft hier al een heel rijk verleden en keert vandaag terug naar onze maatschappij. Maar die maatschappij is uiteraard sterk veranderd. Er zijn dan ook vragen en bezorgdheden over hoe we met dit dier moeten omgaan. Minister, vanuit die bezorgdheid wil ik u enkele vragen stellen.

We merken dat de druk vanuit de wolvenpopulatie in Duitsland – immens is. De laatste jaren is die populatie enorm gestegen en die stijging zal zich, gezien de bescherming enzovoort, de komende jaren wellicht doorzetten. We zien dat het aantal koppels wolven in Nederland ook stijgt.

Minister, hebben wij een idee van het aanvaardbare aantal koppels of roedels in Vlaanderen? Hoe kijken wij daarnaar? Hoe zullen wij dat in de toekomst beheren? Dat vraagstuk blijft op onze tafel liggen. Ik begrijp ook dat er misschien een aantal ideeën zijn over de draagkracht van de omgeving, waarbij een aantal koppels of roedels wolven in Vlaanderen voor ogen wordt gehouden. Is dat ook besproken in een internationale context? De wolf kan in één nacht 70 kilometer in rechte lijn afleggen. Daarbij respecteert die niet steeds de grenzen van het land. Is dat ook internationaal besproken? Of zouden daarover internationale afspraken kunnen worden gemaakt, zodat we in dezen niet met elkaar de concurrentie of strijd zouden moeten aangaan? Het lijkt mij zinvol om dat mee te nemen, indien dat nog niet zou zijn gebeurd of indien er op dat vlak bijsturingen nodig zouden zijn. We

spreken hier over 'het leefgebied' van de wolf, maar hebben we een leefgebied, afgebakend met pijltjes, waar de wolf zich aan houdt? Ik vrees ervoor. Als we de kilometers zien van de bewegingen en verplaatsingen van de wolf, zou zich dat eigenlijk in heel Vlaanderen kunnen voordoen.

Rond de kerstperiode waren er de krantenberichten over Zoersel, waar schapen waren doodgebeten. We lazen dan in de kranten dat een aantal mensen al vermoedden dat er wolven rondtrokken, aangezien er enkele dagen tevoren sporen waren opgemerkt. Dan stel ik mij de vraag op welke manier wij daar sneller op kunnen inspelen. Als er berichtgevingen zijn over sporen, kunnen we dan de mensen die dieren buiten houden, sneller alarmeren en vragen dat ze extra maatregelen nemen, omdat er een wolf of sporen van een wolf vastgesteld zijn? Ik denk dat we meer moeten doen rond die alarmfase en die paraatheid.

En hoe kunnen we mensen ondersteunen om goede voorlichting te geven? Hoe kunnen we ervoor zorgen dat er maatregelen kunnen worden genomen in de vorm van afrastering en dergelijke meer? Hoe kunnen we mensen daar eventueel in ondersteunen? Ik kan mij toch voorstellen dat we niet ineens langs alle wegen en langs alle weilanden waar dieren in vertoeven, dubbele of driedubbele afrastering moeten plaatsen. Ik weet niet of dat het beeld is dat we in Vlaanderen willen hebben. Maar dat zorgt er wel voor dat we met een evenwichtsverhaal zitten, waarbij ik oproep om daarover na te denken om daar sneller en flexibeler op te kunnen inspelen, ook ter bescherming van onze gedomesticeerde dieren. Ik denk dat zij evenveel rechten hebben als de rondtrekkende dieren.

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): Het is voor liberalen wat wennen om over Noëllen te spreken in een andere context dan reptielen. Normaal doen wij dat met Slangen. Maar het gaat lukken. *(Opmerkingen van Wilfried Vandaele. Gelach)*

Ik ben blij dat u de open doelkans binnentrapte. Excuseer, Noël. *(Opmerkingen)*

Minister, ik ga niet alles herhalen wat al gezegd is, maar ik wil u wel bedanken voor het feit dat u verder werk maakt van de uitvoering van het wolvenplan en dat u daarover in dialoog gaat met de stakeholders, ook de jachtsector. Ik denk dat niemand er belang bij heeft om de polarisatie op te zoeken. We moeten hen als partner mee in het bad trekken. In dat licht had ik graag nog gewezen op het INBO-advies (Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek) van mei vorig jaar, dat duidelijk maakte dat een wolf weinig hinder ondervindt van het jachtgebeuren. Het gaat dan natuurlijk niet over de voortplantingstijd, maar voor de rest wordt dat een 'normale menselijke verstoring in het leefgebied' genoemd. Ik denk dus inderdaad dat er met de jacht afspraken moeten worden gemaakt en dat er niemand baat heeft bij een polarisatie. Ik denk dat u daar op de juiste piste zit.

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Toen ik collega Rombouts daarnet hoorde starten, dacht ik: die slaat toch wel heel snel in paniek. We hebben twee wolven gespot in Vlaanderen, en we denken al meteen dat er een soort invasie zal optreden. *(Opmerkingen van Tinne Rombouts)*

Ik zou toch vragen om hier wat geduld aan de dag te leggen en eens te kijken hoe dat evolueert en hoe we daar dan mee moeten omgaan. Uiteraard moeten we oog hebben voor de schade die wordt aangericht, maar ik zou toch niet meteen panikereren. We moeten kijken hoe dat evolueert.

Bruno Tobback (sp-a): Ik wil me kort aansluiten, ook bij de laatste opmerking van collega Vandaele: laat ons om te beginnen inderdaad blij zijn dat een aantal

dingen op het vlak van natuur blijkbaar niet definitief verloren zijn. Laten we ook geen drama maken van het feit dat dat een zeer beperkt aantal potentiële problemen met zich meebrengt, problemen die in een regio met de middelen en mogelijkheden van Vlaanderen in principe perfect oplosbaar zouden moeten zijn, zonder drama, zonder paniek en zonder grote zorgen, en inderdaad misschien zonder last voor de jacht.

Ik denk inderdaad dat de wolf niet overdreven veel last heeft van de jacht, collega Coenegrachts, zij het dat het de wolf is waarop men jaagt, in de volle wetenschap dat dat niet is toegelaten. We hebben vastgesteld dat daar ook enige problemen mee zijn.

Ik wil me aansluiten bij de oproep van collega Schauvliege om te zorgen dat er voldoende eigen mensen zijn die in staat zijn om toezicht te houden, inspectie te doen, alle bestaande maatregelen uit te leggen. Zo kunnen we garanderen dat dit op een correcte, georganiseerde en verstandige manier gebeurt in plaats van een beroep te moeten doen – net zoals we te weinig politie hebben wanneer er aanslagen gebeuren – op het slechtst bestafte deel van de Belgische overheid, namelijk het Belgische leger, wanneer er wolven verschijnen.

Ik bedoel dat objectief gezien als ik kijk naar de cijfers. Het gaat niet over de kwaliteit van de mensen, maar over de hoeveelheid. Het is een beetje ironisch dat we datgene wat het snelst verouderd en het moeilijkst mensen vindt, heel de tijd moeten inzetten voor die dingen waarvoor goed gefinancierde overheden zoals de Vlaamse, niet bereid zijn om er geld in te investeren. Ik hoop dat dat minstens wordt gekeerd en dat op het vlak van natuurinspectie, die ook een taak van voorlichting en van inlichtingen heeft, de Vlaamse overheid haar verantwoordelijkheid neemt. Zo kan dit op een geruststellende manier gebeuren. Vandaag is dat klaar en duidelijk niet het geval.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Ik wil er eerst op wijzen dat ik niet aan de wolven zeg dat ze naar hier moeten komen. *(Gelach)*

Dat wil ik wel even duidelijk maken. Het is onze natuur die zich daarvoor leent. De wolf vindt dan zijn weg. Het is moeder natuur die dat op die manier organiseert.

De overheid moet twee zaken doen. Ten eerste is de wolf beschermd, dus moeten we alles doen om dat dier te beschermen. Ten tweede moeten we onze samenleving beschermen en beveiligen tegen andere dieren enzovoort. Daarom ben ik aan het werken aan het ontsnipperingsplan. De kabinetten van minister Peeters en van mij zitten volgende week samen. Er zijn ook heel wat preventieve maatregelen, misschien moeten we die wat meer communiceren.

Het onderzoek naar wie wolvin Naya heeft gedood, is lopende. Ik hoop binnen enkele weken daarover duidelijkheid te hebben. Ik heb ook gevraagd dat het Vlaamse Gewest zich burgerlijke partij stelt om zo inzage in het dossier te krijgen, en dat is intussen gebeurd.

Inzake de extra middelen zijn we aan het kijken naar een efficiëntie-oefening en dat heeft betrekking op het hele departement. Ik ben dus wel op zoek naar extra middelen om extra natuurinspecteurs te kunnen aanwerven, want ik ben het ermee eens dat we er te weinig hebben. Die oefening loopt en ik hoop dat we daar zo snel mogelijk duidelijkheid over hebben.

Tot slot, we zaten in het militaire gebied en daarom was de redenering dat we met die mensen moeten samenzitten om te bekijken hoe we kunnen samenwerken. Zo is dat ontstaan.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, ik ben ervan overtuigd dat u inderdaad de wolf een warm hart toedraagt, net zoals een aantal mensen hier aanwezig. Ik heb ook gehoord dat u bescherming wenst te organiseren, conform bijlage II en bijlage IV. Ik kijk uit naar het initiatief. Ik zal zeker zeer nauwgezet opvolgen of u erin slaagt om de Natuurinspectie uit te breiden want het is echt wel een must. Nu lukt het echt niet. We mogen nog duizend regels uitvinden om ons leefmilieu beter te organiseren, als die niet kunnen worden gecontroleerd, is het een maat voor niets. In die zin zullen wij er alles aan doen om u daarin te ondersteunen. Ik zal u daar geregeld over interpellieren zodat daar ook wel degelijk werk van kan worden gemaakt.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over een duurzame toekomst voor de otter – 792 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Bruno Tobback

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Van de wolf naar de otter, het lijkt een grote stap maar eigenlijk is het niet zo'n grote stap want de problematieken zijn een beetje hetzelfde. De otter is zich stilletjes aan verder aan het verspreiden in Vlaanderen op een aantal verschillende locaties zoals het natuurgebied Broek de Naeyer in Willebroek, het Smeethof in Bocholt en het Tafelbos in Lubbeek. Heel recent hebben we een aantal otters gespot langs de Moervaart en de Durme. Het wordt echt wel tijd om daar een actieplan voor op te stellen om te zorgen dat de otter in Vlaanderen verder kan uitbreiden. In Nederland heeft men dat al een tijd geleden gedaan. Ondertussen heeft men daar een populatie van 350 exemplaren.

In Vlaanderen is de otterpopulatie zwaar achteruitgegaan, om niet te zeggen verdwenen. De toenemende watervervuiling, het feit dat we geen biotopen meer hadden voor de otter maar ook de enorme versnippering hebben ertoe geleid dat de otter gewoon uit ons straatbeeld verdwenen is.

Otters zijn net zoals wolven territoriale dieren. Ze hebben een enorm groot leefgebied, zeker de mannetjes. Maatregelen ter bescherming van de otter kun je niet op microniveau nemen, het zijn maatregelen die we op landschapsschaal moeten uitvoeren. Daarnaast moeten we zorgen dat onze waterkwaliteit stukken beter wordt zodat de otter, die leeft van vis en zich verschuilt in oevers en oeverzones, zich verder kan uitbreiden.

Het feit dat de otter nu op verschillende plaatsen in Vlaanderen gespot is, is zeer positief. Dat betekent dat de omstandigheden stilletjes aan verbeteren en ertoe leiden dat de otter zich kan voortplanten. Maar we hebben toch nog wel een aantal problemen. De waterkwaliteit en zeker de kwaliteit van het waterslib is nog onvoldoende. We hebben ook te weinig plekken langs oevers, als een soort micro-reservaten waar de otter zich kan voortplanten, en we zitten met een enorme versnippering in Vlaanderen. Ik verwees er al naar in het wolvenverhaal, maar ook voor de otter is het zeer essentieel dat we daar werk van maken.

Minister, ik heb dan ook een aantal concrete vragen. U schreef in uw beleidsnota dat u werk zult maken van soortenbescherming van wolf, bever, lynx, otter en wilde kat. Er werd heel recent in de media aangekondigd dat u een soortenbeschermingsprogramma voor de otter zou opmaken. Tegen welke datum zal dit programma klaar

zijn en in werking treden? Kunt u enige toelichting geven over hoe dat programma eruit zal zien onder andere op het vlak van middelen, beheer en handhaving?

Op hoeveel locaties werd de otter de voorbije zeven jaar waargenomen in Vlaanderen?

Hoeveel verkeersslachtoffers hebben we geregistreerd? Zullen die cijfers worden gebruikt om de verkeersinfrastructuur aan te passen door ontsnipperingsmaatregelen te nemen?

De versnippering is een van de grote knelpunten voor de otter. Op welke manier zult u specifieke aandacht aan deze soort besteden bij de opmaak en uitvoering van een Vlaams actieprogramma ontsnippering?

Een verdere verbetering van de ecologische kwaliteit van onze watersystemen is cruciaal voor de otter. Zult u in de volgende stroomgebiedbeheerplannen, die lopen van 2022 tot 2027, de nodige specifieke maatregelen nemen in de prioritair leefgebieden van de otter om die soort, die toch ook zeer aalbaar is, een toekomst in Vlaanderen te geven? Indien ja, over welke maatregelen gaat het?

Plant u concrete acties op korte termijn, dus vooraleer het soortenbeschermingsprogramma in actie is, om het leefgebied van de otter te verbeteren? Zo ja, welke?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Inderdaad, de otter is terug.

Het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) zal, in opdracht van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), in het voorjaar van dit jaar starten met de opmaak van een soortenbeschermingsprogramma voor de otter. In het najaar van 2021 zou dit nieuwe soortenbeschermingsprogramma vastgesteld kunnen zijn en in werking kunnen treden.

Zoals bij alle soortenbeschermingsprogramma's zal tijdens de opmaak worden overlegd met de betrokken overheden en belanghebbenden. Zo komt er in Rumst een ottercorridor. De lokale besturen zijn daarmee bezig. Deze week nog ben ik gaan kijken waar die corridor komt. Dit overleg zal ook op andere plaatsen gebeuren. Het overleg moet grondig worden gevoerd, gezien de aard van de maatregelen die nodig zullen zijn om de otter duurzame overlevingskansen te bieden in Vlaanderen. Zo kan er een samenwerking worden opgezet tussen heel wat partners, om van dit soortenbeschermingsprogramma een succes te maken. Het soortenbeschermingsprogramma zal een actieplan bevatten met alle nodige maatregelen en met een prioritering voor de uitvoering ervan.

Los van dit soortenbeschermingsprogramma, kan ik u meegeven dat de otter is opgenomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn. De soort geniet dus van de strengste beschermingsregeling in het Soortenbesluit. Dit betekent ook dat de soort en de bescherming van haar leefgebieden een prioriteit zijn, net zoals alle Natura 2000-soorten.

Op hoeveel locaties werd de otter de voorbije zeven jaar waargenomen in Vlaanderen? De otter is heel zeldzaam en moeilijk waar te nemen. Zij gebruiken zeer grote leefgebieden, waarin er bovendien, door hun strikt territoriaal gedrag, steeds slechts enkele individuen leven. Eén waarneming meer of minder kan aldus een belangrijk verschil betekenen bij de interpretatie over het voorkomen van de soort. Naast de als 'zeker' beoordeelde data is het daarom ook wenselijk rekening te houden met de als 'waarschijnlijk' beoordeelde waarnemingen.

In de periode 2013-2019 zijn dertien waarnemingslocaties bekend, als volgt gespreid over de provincies: vijf in Antwerpen, waarvan twee zekere in Kalmthout en

Brasschaat en drie waarschijnlijke in Westmalle, Bornem en Dessel; drie in Limburg, waarvan twee zekere in Bocholt en Bilzen en een waarschijnlijke in Bree; drie in Oost-Vlaanderen, waarvan twee zekere in Kruikebeke en Lokeren en een waarschijnlijke in Zwalm; en twee in Vlaams-Brabant, waarvan een zekere in Lubbeek en een waarschijnlijke in Overijse.

Hoeveel verkeersslachtoffers werden er de voorbije zeven jaar geregistreerd? In totaal werden er drie verkeersslachtoffers geregistreerd, waarvan twee in de laatste zeven jaar: een in Ranst in 2012, een in Bocholt in 2014 en een in Kalmt-hout in 2017.

Zoals gezegd, is het Vlaams actieprogramma ontsnippering in opmaak. Dat gebeurt in samenwerking tussen de verschillende administraties, waaronder het Agentschap Wegen en Verkeer. Volgende week zitten we samen met het bevoegde kabinet van minister Peeters om te bekijken hoe we kunnen inspelen op de ontsnippering in functie van de otter.

Ik ben het er mee eens dat een verdere verbetering van de ecologische kwaliteit van onze watersystemen cruciaal is. Stroomgebiedbeheerplannen staan voor een integrale aanpak van het waterbeleid en hebben als doel de goede toestand van oppervlakte- en grondwater te bereiken. De opmaak van het maatregelenprogramma van de stroomgebiedbeheerplannen wordt afgestemd met andere beleidsdoelen, zoals de doelstellingen vervat in het Natura 2000-beleid en in soortenbeschermingsprogramma's. De opmaak van de nieuwe generatie stroomgebiedbeheerplannen is volop in voorbereiding. Aangezien de opmaak van het soortenbeschermingsprogramma voor de otter nog moet starten, is het niet mogelijk om nu al aan te geven welke maatregelen er zullen worden in opgenomen.

Het potentiële leefgebied van de otter ligt in valleigebieden. Veel natuurreservaten en beschermde gebieden zijn daar ook gelegen. Het reguliere natuurbeleid en -beleid levert dus al een belangrijke bijdrage aan de verdere ontwikkeling van het leefgebied. Niettemin zijn specifieke acties inderdaad aangewezen om duurzame leefgebieden voor de soort te voorzien. Dat zal dan ook een basis vormen van het soortenbeschermingsprogramma.

Voor de periode 2020-2021 zijn er, in uitvoering van het geactualiseerde Sigma-plan, ook een reeks concrete acties gepland. Enkele jaren terug vestigde de otter zich in een van de projectgebieden. De nieuwe waarnemingen situeren zich eveneens in het noordelijke Scheldebekken. De locatie is via de Durme verbonden met het projectgebied. Dat lijkt erop te wijzen dat dit momenteel wellicht het meest kansrijke gebied voor de soort is in Vlaanderen. In de periode 2020-2021 worden concreet acht uitvoeringsprojecten gepland in zes gebieden – de polders van Kruikebeke, de Kalkense Meersen, Dorent, de Grote Nete en de Demer – die ook leefgebieden voor de otter creëren, zoals het ruimen van slib, de aanleg van vijvers als foerageergebied, herstel van meanders, herinrichting van oevers en moerasontwikkeling. Uiteraard zijn die projecten niet uitsluitend voor de otter bedoeld, maar richten de projecten zich ook op een hele reeks andere Europees te beschermen soorten en habitats en kaderen ze in de algemene doelstellingen van het Sigma-plan.

Zowel via het natuurbeleid als via het waterbeleid zetten we in op het verbeteren van potentiële leefgebieden van de otter. Het geactualiseerde Sigma-plan speelt daarbij een belangrijke rol voor het duurzame voortbestaan van de otter in Vlaanderen. We verwachten op korte termijn al de eerste positieve resultaten van die inspanningen te zien. Het soortenbeschermingsprogramma, dat ook de nodige acties en maatregelen zal bevatten, volgt later dit jaar, uiteraard met de nodige middelen die daaraan zullen worden gekoppeld.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Hartelijk dank voor uw omstandige antwoord, minister. Ik leer eruit dat we daar binnen Vlaanderen echt werk van zullen maken. Ik heb daarbij nog twee vragen. U sprak over dertien waarnemingen of plekken waar de otter gespot is, verspreid over heel Vlaanderen. U sprak ook over drie verkeersslachtoffers in diezelfde periode. Hebt u zicht op het aantal otters of de grootte van de populatie die op dit moment vermoed wordt? Het is natuurlijk heel interessant om dat te weten, om te zien of de maatregelen die u neemt, ook effectief tot resultaten leiden.

U somt acht uitvoeringsprojecten op die al in uitvoering zijn om de algemene natuurkwaliteit van locaties te verbeteren. Welke micro-investeringen en inrichtingen binnen die acht uitvoeringsprojecten zijn precies voorzien om de habitat van de otter te verbeteren?

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (CD&V): Collega's, na al onze dierlijke vragen in deze commissie stel ik vast dat Vlaanderen blijkbaar wel een zeer goede natuurlijke biotoop is. De natuur heeft dus grote stappen voorwaarts gezet, alhoewel we hier soms een ander gevoel krijgen. De beestjes geven alleszins duidelijk weer dat ze zich hier thuis voelen, en dat is ook het geval voor de otter.

Minister, ik heb begrepen dat er maatregelen worden genomen om uit te zoeken op welke manier de leefwijze van de otter kan worden ondersteund. De otter is een dier dat zich heel slecht laat zien. Het is dus een heel moeilijke opgave om cijfers te geven omdat dat beestje heel lang in een omgeving kan tieren zonder dat we het kunnen zien. Het is goed om te bekijken op welke manier we maatregelen kunnen nemen om op een goede manier de juiste leefomstandigheden te creëren.

Collega's, ik wil ook vooruit kijken en niet alleen naar vandaag. De otter eet heel graag vis, en vis is een heel belangrijke parameter in onze waterlopen om dat bestand te laten groeien. Het visbestand is een meetwaarde van de toestand van de natuur. Hoe kijken we naar de visbestanden? Dit is natuurlijk een verhaal van evenwicht. Welke bedreiging is er ten aanzien van onze visbestanden? Worden er bepaalde vissoorten bedreigd door de otter? Hoe gaan we daarmee omgaan?

De otter heeft een leefgebied van 20 vierkante kilometer. Dat is immens groot. Het gaat dus niet over een waterloop waar het dier leeft. Als de vispopulatie laag is, is dat gebied misschien nog groter. Is er ook nagedacht over hoe we omgaan met de strijd tussen ons visbestand en beschermde soorten, en de terugkeer van de otter?

Bruno Tobback (sp.a): Is er misschien nog iemand die wenst te weten hoeveel vissen door ooievaars en reigers worden gevangen?

Ik wil me ook aansluiten bij deze vraag om uitleg. Minister, is dit een kip-en-het-eiverhaal? Zijn er otters omdat er vis is, of is het omgekeerd: is er vis omdat er geen otters zijn?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Die laatste is een moeilijke vraag, voorzitter. Helaas hebben we geen zicht op het aantal otters vandaag. Dat weten mijn diensten niet.

Er werd gevraagd aan welke micromaatregelen er wordt gedacht om de leefbaarheid van de otter mogelijk te maken. Het zijn vooral de oevers die we niet te kaal mogen maken. We moeten ook voldoende moerasgebied hebben. Het INBO zal samen met het ANB heel wat maatregelen opnemen in het soortenbeschermingsprogramma, en wij zullen die dan moeten uitvoeren.

Een groot aandachtspunt is inderdaad het visbestand. Otters eten een kilo vis. Dat wil zeggen dat we voldoende vis moeten hebben. Deze week was er een persconferentie door het World Wildlife Fund (WWF) en het INBO en de mensen van het ANB. Daar ging het tamelijk uitgebreid over dat punt. In het soortenbeschermingsprogramma zal daar ook de nodige aandacht voor zijn. Op dit moment is er geen voldoende groot visbestand, dus daaraan zullen we moeten werken.

Op dit moment zie ik nog niet direct een strijd tussen de otter en de vissen.
(Gelach)

Ik zal het meenemen als we het soortenbeschermingsprogramma opmaken.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, ik dank u voor uw antwoorden.

We kunnen inderdaad niet spreken van een succesverhaal als we op dertien locaties otters zien en niet kunnen zeggen over hoeveel dieren het gaat. Eén otter maakt de lente niet. We moeten ernaar streven om zoveel mogelijk otters te krijgen in Vlaanderen. In die zin kijk ik uit naar uw soortenbeschermingsplan en de maatregelen die daaraan gekoppeld zijn. Ik hoop dat u geen gebruik zult moeten maken van natuurinspecteurs voor de handhaving van dat plan, maar ik ben er niet gerust in als ik de insinuaties van vandaag hoor.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het slopen van vervallen gebouwen, constructies of verharde oppervlakten

– 901 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Koen Van den Heuvel aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de ontharding van Vlaanderen en de sloop van ruimtelijk afval

– 921 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Bruno Tobbacq

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Dit is een andere zeer belangrijke problematiek. De Standaard publiceert al een tijd artikels over het behoud van de open ruimte. Twee weken geleden werd het thema van de vervallen gebouwen en constructies, verharde oppervlakten in de open ruimte, aangekaart. Ons landschap is bezaaid met leegstaande loodsen en bedrijfsgebouwen, fabrieken, kazernes enzovoort. Die dragen bij tot de verharding. We gebruiken die niet. De krant noemde dit 'ruimtelijk afval'.

Studenten van de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten (KASK) hebben een onderzoek, een 'quick screening', gedaan van de toestand en de oppervlakte van leegstaande bedrijvengebouwen. Ze concluderen dat er een aantal redenen zijn waarom die constructies blijven staan. Vaak hopen de eigenaars er op een dag nog iets mee te doen. Of de sloopkosten zijn te hoog. Soms raken panden niet af uit geldgebrek. Nieuwe eigenaars van vervallen zonevreedemde gebouwen speculeren op herbestemming. Doorgaans is het onze ruimtelijke wetgeving die sloop in de weg staat. Immers, in Vlaanderen mag je zonevreedemde constructies heropbouwen en uitbreiden tot 1000 kubieke meter. Functiewijzigingen in landbouwgebied worden gul toegestaan. Uitzonderingen zijn de regel geworden. Er worden daar een aantal problematieken aangekaart.

In het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV) staat naast de bouwshift ook de doelstelling om tegen 2050 de verharding in de open ruimte met een vijfde te verminderen. Dat betekent dat we ruim 8000 hectare verharding moeten slopen, wat volgens het artikel overeenkomt met de oppervlakte van de stad Gent binnen de stadsring.

In uw beleidsnota hebt u de doelstellingen van het BRV onderschreven. In de vorige legislatuur, in 2018 en 2019, werden er proeftuinprojecten ontharding gelanceerd. Dit leverde 23 proeftuinen ontharding op in 2018 en 22 proeftuinen ontharding in 2019. Dat werd heel positief geëvalueerd.

Mijn vraag is dus ook: wat doen we in 2020? Om echt naar die 8000 hectare ontharding te gaan, moeten we toch een aantal hectaren per jaar ontharden. Is het uw intentie om die de onthardingsdoelstellingen uit het BRV te halen? Welke initiatieven plant u om die doelstellingen dan ook te halen? Zult u de proeftuin Ontharding in 2020 herhalen? Welke initiatieven wenst u te nemen om naar structurele ontharding te evolueren?

Het beleid focust nu voornamelijk op het zoeken naar nieuwe invullingen en functies van leegstaande gebouwen. Nabij dorpskernen vinden we dat een na te streven strategie. Dat past ook in de verdichting. Maar in de open ruimte kan het zoeken naar nieuwe functies voor leegstaande gebouwen, het herbestemmen, in strijd zijn met het herstellen van de open ruimte. Hoe zult u voorkomen dat tijdelijke functie-wijzigingen voor bijvoorbeeld landbouwhoeves, die nu voorzien zijn in het Instrumentendecreet, de afbraak van slecht gelegen hoeves in de weg staat?

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

Koen Van den Heuvel (CD&V): Mevrouw Schauvliege heeft al een uitgebreide toelichting gegeven. Ik zal die niet samenvatten, maar mij daarbij aansluiten. We kennen de cijfers. 14 procent is momenteel verhard. We zouden graag tegen 2050 20 procent van de verharding in de open ruimte terugdringen. Mevrouw Schauvliege heeft dat uitgerekend, per jaar is dat een aantal honderden hectaren.

In de vorige legislatuur werden inderdaad voor 10 miljoen euro proefprojecten uitgevoerd rond ontharding. Die zijn altijd heel succesvol verlopen en hebben heel veel kandidaten en ideeën naar boven gebracht. Er is in Vlaanderen dus zeker een wil om te ontharden. Dat blijkt uit die twee proefprojecten rond ontharding.

Zoals mevrouw Schauvliege zegt, is er de situatie die ook in de krant duidelijk werd aangehaald, namelijk dat er heel wat leegstaande of ongebruikte gebouwen en sites zijn. Soms staan die er gedurende jaren verwaarloosd bij. We zijn koploper in het beheren van afvalstromen, maar ruimtelijk afval – om dat zo kort door de bocht te zeggen – kan misschien wat efficiënter worden aangepakt. Daarom is er een coherent geheel van maatregelen, stimuli en eerder decretale instrumenten nodig.

Minister, hoe evalueert u de situatie? Welke financiële en decretale hefboomen plant u om vervallen gebouwen te slopen en de ontharding van ongebruikte percelen in open ruimten op grote schaal te stimuleren?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Collega's, wellicht hebben we allemaal dat bewuste artikel in De Standaard met de nodige aandacht gelezen. Ik wil daarin een aantal dingen corrigeren. Want het lijkt alsof al die leegstaande gebouwen en terreinen in de open ruimte liggen. Maar heel wat van die sites liggen in stedelijk weefsel en in onze kernen en kunnen daar prachtige plekken vormen voor kwalitatieve inbreidingsprojecten, met ruimte voor gemengd en meervoudig ruimtegebruik, hoger

rendement en groenblauwe dooradering. Zo komen er ook groene plekken in de stad en in onze kernen. Dat is ook een extra argument om binnen het beleidsdomein Omgeving verder te zoeken naar synergiën. Het zijn quick wins, om in de geest van de bouwshift de open ruimte te herstellen.

Het is inderdaad zo dat vandaag in Vlaanderen heel wat gronden verhard zijn. De cijfers zijn hier genoemd: 14 procent van Vlaanderen is verhard of bebouwd.

Collega Van den Heuvel, u vraagt welk aandeel van de verhardingsgraad vandaag wordt ingenomen door de leegstaande gebouwen en in onbruik geraakte oppervlakten. Specifieke cijfers over het aandeel van de verharding dat in open ruimte wordt ingenomen door leegstaande gebouwen en in onbruik geraakte oppervlakten, zijn er niet. In het Ruimterapport Vlaanderen 2018 werden aan de hand van gegevens uit een eerdere studie uit 2017 wel analyses gemaakt op basis van de leegstandsregisters van woningen en bedrijfsruimten en een databank van leegstaande handelspanden naar de ligging ten opzichte van kernen en linten. Daaruit kan men niet afleiden wat de totale leegstaande oppervlakte aan verharding is in de open ruimte. Bovendien is het een dynamisch gegeven.

Ik kan u wel andere cijfergegevens bezorgen. Het gemiddelde van 14 procent verharding kan opgesplitst worden naar vier types van bestemming. Uiteraard is de verharding binnen de harde bestemmingen – wonen, bedrijvigheid en recreatie – het hoogst: bijna 40 procent. Binnen de bestemmingen natuur en bos is er sprake van 1,8 procent verharding. Binnen landbouwgebied is dat 5,3 procent. Binnen andere openruimtebestemmingen gaat het om circa 5,6 procent.

Ik verwijs ook naar de cijfers in het eindrapport van de studie 'Evaluatie van de effectiviteit van het beleidsinstrumentarium inzake leegstaande en/of verwaarloosde bedrijfsruimten'. Het gaat hier om een deel van de problematiek, aangezien gemeenten niet alle leegstaande bedrijfsruimten op de inventarislijst plaatsen. Maar het kan toch een beeld geven. In die studie heeft men een verdeling gemaakt van de 1700 bedrijfsruimten naar hun ligging in stedelijk gebied versus buitengebied. En wat blijkt? Ongeveer 65 procent van de geïnventariseerde bedrijfsruimten liggen in het buitengebied, 35 procent in stedelijke gebieden. Als we dat vertalen naar bestemmingen, ligt 26 procent van de leegstaande bedrijfsruimten in het agrarisch gebied. De rest ligt in industriegebied, 21 procent, of woongebied, 48 procent.

Ik kan wel nog meegeven dat in de strategische visie van het BRV aangegeven is dat Vlaanderen in de toekomst heel wat cijfergegevens op een structurele manier zal monitoren. Dat is ook nodig, als we de evolutie van verharding en ruimtebeslag goed willen opvolgen. In de toekomst is het dus wel de bedoeling om daar cijfergegevens van bij te houden.

Het regeerakkoord onderschrijft natuurlijk de doelstellingen van de strategische visie van het BRV, waaronder een daling van de verhardingsgraad met 20 procent in de openruimtebestemmingen. Ik ben mij ervan bewust dat dat een heel ambitieuze doelstelling is, maar ik wil daar zeker voor gaan. We moeten dat doen. Die doelstelling is ook alleen maar haalbaar door een combinatie van maatregelen en door de inzet van verschillende actoren op het veld. Een dergelijke ambitie vraagt om een fundamentele omslag, zowel in de open ruimte als in het bestaande ruimtebeslag. De proeftuinen voor ontharding gaan vandaag weliswaar slechts over een bescheiden oppervlakte, maar ze geven wel heel belangrijke leerpunten voor die omslag. Die leerpunten geven aanknopingspunten om operationeel beleid rond ontharding te formuleren. We zullen dat doen in de zogenaamde beleidskaders van het BRV.

Ontharding grijpt bij voorkeur kantelmomenten aan, bijvoorbeeld bij stopzetting van een landbouwbedrijf, een vergunningsaanvraag voor een zonevreemde functiewijziging of de herinrichting van een weg. Zoals in mijn beleidsnota aangeven is

en ook in de strategische visie BRV staat, zal Vlaanderen niet alleen monitoren, maar ook regelgevende initiatieven nemen om de bouwshift in realiteit om te zetten.

De administratie werkt momenteel verder aan de beleidskaders om de strategische visie te operationaliseren. De beleidskaders moeten concrete actieprogramma's bevatten en gepaard gaan met een slimme aanpassing van de regelgeving. In de vorige commissie heb ik verwezen naar twee studies uit 2017 die beleidsaanbevelingen doen om de strategische visie van het BRV in de praktijk om te zetten: de studie 'Vergunningenbeleid in Vlaanderen' en de studie 'Uitwerken van beleidsinstrumenten voor het verminderen van het ruimtebeslag in de open ruimte'.

Naast aanpassing van de regelgeving en de concrete beleidskaders waarmee overheid en partners in open ruimte aan de slag kunnen gaan, blijven we ook inzetten op een uitvoeringsgericht instrumentarium.

Ik verwees al naar de subsidieregeling voor sloop in het decreet leegstaande bedrijfsruimten en uiteraard ook naar de onthardingssubsidies. In het ontwerp instrumentendecreet is trouwens een kader opgenomen om de subsidies in het kader van het decreet leegstaande bedrijfsruimten te herwerken in de lijn van het BRV, met focus op groenblauwe dooradering en ontharding.

Een onthardingsbeleid moet selectief zijn. Leegstaande gebouwen in onze stadscentra en kernen kunnen perfect een nieuwe invulling krijgen, maar vandaag de dag laat de regelgeving dat niet altijd toe. Ik hoor dat er wel een vraag is van mensen die willen investeren in leegstaande gebouwen en daar iets willen van maken, maar dan krijgen ze een njet van lokale besturen omdat dat niet gaat en op een andere manier is ingekleurd. Dat moeten we dan grondig herbekijken, want dan kunnen we ook het verhaal van de bouwshift, de kernverdichting realiseren. Daar moeten drempels weg.

Ook in de open ruimte kunnen bepaalde gebouwen een nieuwe laagdynamische invulling krijgen. Daar is niks mis mee. Maar in overstromingsgevoelige gebieden, strategische landbouwgebieden of natuurkerngebieden moeten we goed opletten. Het ontwerp voor de waterbeleidsnota 2020 maakt een speerpunt van ontharding in overstromingsgevoelige gebieden. Ontharding draagt ook bij aan een betere groenblauwe dooradering in de bebouwing als middel om hittestress te milderen en een betere gezondheid en leefomgevingskwaliteit te bereiken. Dat zullen wij allemaal in de beleidskaders verder uitwerken.

Net zoals ik heb gezegd in mijn beleidsnota Omgeving, wil ik de juiste instrumentenmix inzetten om de toename van verharding in de open ruimte om te buigen. Een gecombineerde inzet van bijsturen van de regelgeving en het vergunningenbeleid, sensibilisering, subsidies en andere instrumenten is hiervoor aan de orde.

Op die onthardingsopgave wil ik nog wat dieper ingaan. Het voorbije anderhalf jaar werd hier reeds actief op ingespeeld met het traject proeftuinen ontharding. Enkele beloftevolle projecten worden nu intensief begeleid op het vlak van ontwerp, financiële en juridische vraagstukken, communicatie en participatie. Dit traject focust niet enkel op het realiseren van ontharding op het terrein, maar ook op kennisopbouw rond hoe we dit gaan doen in de toekomst, en hoe we bestaande drempels kunnen overkomen die onthardingsprojecten nog tegenhouden of bemoeilijken.

Het is zeer interessant wat we daaruit leren, ook als insteek naar een brede en meer structurele aanpak. In het kader van het oprichten van een BRV-fonds gaan we de bestaande steunmaatregelen en subsidies evalueren en deze verder in lijn brengen met de omgevingsprioriteiten en die van het BRV. Ook de oproep proeftuinen ontharding wordt meegenomen in de evaluatie.

Het departement Omgeving is binnen het Open Ruimte Platform (ORP), samen met andere Vlaamse partners, gestart met de uitwerking van een onthardingsprogramma dat ontharding op een structurelere manier wenst aan te pakken. Daarbij verkennen we hoe en waar we samen verharding kunnen terugdringen om meer klimaatadaptief te zijn, en dit zowel aan de hand van fysieke ingrepen als door een mentale shift teweeg te brengen.

Binnen de huidige proeftuinen ontharding zijn er ook twee systemischere projecten die op meer strategisch niveau werken aan de structurele ontharding, te weten een in landbouwgebied en een andere in functie van het ontharden van de weginfrastructuur. Ik zal hiervan de resultaten afwachten en dan eventuele toekomstige financiële hefboomen uitwerken. Dat loopt.

Mevrouw Schauvliege, in uw vraag wijst u terecht op het feit dat de herbestemming van leegstaande gebouwen nabij kernen een goede strategie is. Daar heb ik daarstraks ook naar verwezen. Ik denk echt dat we op die kernen moeten inzetten. Dat staat immers ook in de strategische visie van het BRV. Maar u hebt uiteraard ook gelijk als u tegelijkertijd zegt dat dergelijke ontwikkelingen door middel van een generieke toepassing in de open ruimte mogelijks ongewenst kunnen zijn. Ook nu wil ik verwijzen naar de beleidsintenties van de Vlaamse Regering en de strategische visie van het BRV, waarbij de volgende bepaling is opgenomen: "Landbouwbedrijfszetels die vrijkomen, krijgen bij voorkeur een nieuwe agrarische functie door herstructurering of herontwikkeling. Pas in tweede orde kan een niet-agrarisch hergebruik op voorwaarde dat de functiewijziging (1) de draagkracht van de open ruimte niet overschrijdt, (2) geen onaanvaardbare mobiliteitsdruk genereert en (3) geen noemenswaardige bijkomende verharding of ruimtebeslag tot gevolg heeft."

We zullen dus echt wel nakijken of en hoe de huidige generieke regeling rond zonevreemde functiewijzigingen kan worden verfijnd. Die regeling is vandaag immers generiek en wordt door sommigen aanzien als dé regel in plaats van als een uitzonderingsmaatregel.

Net daar kan het nieuwe instrument van de convenant–contractbenadering, zoals in het Instrumentendecreet opgenomen is, een meerwaarde bieden. Dit is immers een gebiedsgericht instrument, in tegenstelling tot de huidige generieke regeling. Het moet ook benadrukt worden dat deze contracten tijdelijk zijn. Vergunningen daarentegen worden voor onbepaalde duur verleend en zijn quasi niet omkeerbaar.

Cruciaal, en zo is het ook tijdens de beleidsvoorbereiding sterk naar voren geschoven, is de 'voor wat, hoort wat'-filosofie bij het onderhandelen met dit instrument. Hier gaat het om de tegenprestatie van de contractant. Ontharding hoort daar onlosmakelijk bij. Het tijdelijk voordeel van de functiewijziging moet gepaard gaan met kwaliteit op het terrein.

Ik besluit dan ook dat dit instrument sloop geenszins in de weg staat. Integendeel, het zorgt voor een belangrijke evaluatie ten aanzien van de functie bij de start, tijdens en bij de afloop van het contract.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Dank u wel, minister, voor deze heel omstandige uitleg om eigenlijk te zeggen dat u het aan het onderzoeken bent, dat het heel complex is en dat u op dit moment nog niet echt concreet weet welke initiatieven we zullen nemen om die ontharding in de open ruimte echt te stimuleren. Maar ik heb eigenlijk nog een andere vraag. Er is op dit moment ook heel wat zonevreemde activiteit in die vervallen of bijna leegstaande gebouwen. Hoe organiseert u de handhaving bij de functies en invullingen van gebouwen die in de open ruimte eigenlijk niet kunnen, die zonevreed zijn en helemaal niet in die open ruimte

passen? Dat blijkt uit een studie die onder andere is opgemaakt door het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO). Heel wat zonevreemde activiteiten worden gedoogd. Hoe zult u lokale besturen stimuleren om daar toch iets aan te doen? Want als er geen handhaving is en er zijn heel veel mogelijkheden om functies te wijzigen, dan zal dat een openruimtebeleid compleet in de weg staan.

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

Koen Van den Heuvel (CD&V): Minister, hartelijk dank voor uw inderdaad uitgebreide antwoord. De problematiek is inderdaad niet gemakkelijk. Het is natuurlijk altijd eenvoudig om vanuit goede bedoelingen snel te zeggen 'zo en zo, baf, laten we het afbreken en men ziet het niet meer, en het is opgelost'. In dit geval is dat nogal letterlijk te nemen. Zo eenvoudig is de realiteit natuurlijk niet. Ik ben blij te horen dat u de zaak echt goed zult monitoren, aangezien er nog een aantal gaten zitten in de informatie, in de gegevens. Dat is heel belangrijk: meten is weten.

Ik heb u ook horen spreken over het invullen van die beleidskaders van het BRV. Dat is natuurlijk een heel belangrijke oefening die we de volgende jaren – of maanden, zo snel mogelijk – zullen moeten maken. Als daar duidelijke richtlijnen, kaders worden gegeven om die problematiek aan te pakken, dan is dat natuurlijk belangrijk.

U hebt natuurlijk ook een punt dat er een verschil is naargelang de verlaten sites, de leegstaande gebouwen gelegen zijn in open ruimte of in industrie- of woongebied. Vandaag gaat het echter over open ruimte. We blijven geloven in die strategische visie, en in het BRV staat dat engagement van het terugdringen met toch 20 procent van verharding in de open ruimte. Dat staat duidelijk in het regeerakkoord, en ik denk dat u dat in de beleidsnota duidelijk hebt herhaald. Ik denk dat we daar inderdaad stimuli voor nodig hebben. Vanuit de proeftuinen zijn er inderdaad toch wel enkele interessante cases waarop kan worden voortgewerkt, met een duidelijk onderscheid. De premie voor sloop en heropbouw en zo, dat gaat over leegstaande sites in hard gebied, maar het is de uitdaging om te ontharden in het zachte gebied, in het open gebied. Ik denk dat daarvoor inderdaad stimuli moeten worden gevonden.

Ik kijk dus uit naar uw initiatief met betrekking tot de invulling van die beleidskaders, naar extra initiatieven. De proeftuinen, dat is al bij al een heel interessant traject, met een aanvaardbare kostprijs, denk ik. Het is misschien goed om in de nabije toekomst verder te werken op die piste.

De voorzitter: Mevrouw De Coninck heeft het woord.

Inez De Coninck (N-VA): Minister, dank u voor het omstandige antwoord. Ik wil toch even reageren. Het zijn interessante vragen, maar ik ben blij dat u toch wat nuanceert. Afgaand op de vraag zou je immers kunnen stellen dat het lijkt alsof heel onze open ruimte vol staat met allerhande ruimtelijk afval, zoals het wordt genoemd. Uit de cijfers blijkt dus dat dat toch wel wat te nuanceren is. In mijn regio, de Vlaamse Rand, die gelegen is rond het stedelijk gebied Brussel, zie ik dat er eigenlijk heel veel mooie open ruimte is. We hebben het Pajottenland, bijvoorbeeld. Die is alleen niet zichtbaar. Die is dikwijls verscholen achter lintbebouwing. Ik denk dat dat misschien ook een probleem is dat hier zeker nog aan bod zal komen. Dank u alleszins om dat wat te nuanceren.

Dat wil niet zeggen dat we daar geen aandacht voor moeten hebben. Ik ben ook blij dat u werk wilt maken, na die evaluaties, van een instrumentarium. Ik denk dat er toch ook een grote rol is weggelegd voor de lokale besturen, en die hebben

nu al wel wat instrumenten. Zij zijn vergunningverlener. Een zonevreemde functie-wijziging, dat is nu generiek. U haalde dat ook aan. Dat moet de uitzondering zijn, niet de regel. Het is niet omdat het een mogelijk toegestane zonevreemde functie-wijziging is dat die vergunning een verworven recht is. Ik denk dat de toets aan de goede ruimtelijke ordening nog altijd moet gebeuren, en dan is het aan de lokale overheid om die vergunning te weigeren. Dat is een van die cruciale momenten die u aanhaalt om te ontharden in die open ruimte.

Op het vlak van planning kan een lokaal bestuur ook lokale ruimtelijke uitvoeringsplannen (RUP's) maken. In onze gemeenten zijn er destijds twee openruimte-RUP's gemaakt. Het is vrij uitzonderlijk dat een lokaal bestuur dat doet. We hebben daar toen subsidies voor gekregen van de Vlaamse overheid. Kunt u bekijken om dat te blijven voortzetten, zodat lokale besturen eigenlijk wat worden gestimuleerd om dat op te maken?

Wij hebben in die openruimte-RUP's bijvoorbeeld agrarisch gebied nog strenger ingekleurd als bouwvrij te houden agrarisch gebied omdat het waardevol is, een hoge natuurwaarde heeft enzovoort. Ook voor de herbestemming van bedrijfssites in kernen kunnen lokale besturen aan de slag in een RUP. Zij kennen de noden op het vlak van verdichting, mobiliteit en gebiedsgericht werken. Als er een herbestemming is van bijvoorbeeld bedrijvigheid naar wonen of naar gemengde bestemming, zijn dat planbaten, en het zou mooi zijn als die planbaten voor een deel naar de lokale overheden vloeien.

Bruno Tobback (sp.a): Mevrouw De Coninck, ik ben het met u eens dat het grootste ruimtelijk afval de lintbebouwing is. Maar ik vrees dat we daaraan op de korte termijn bijzonder weinig kunnen doen aangezien het in de meeste gevallen als woongebied is ingekleurd.

Langs de andere kant heb ik een grote bezorgdheid over ontharding en herbestemming van locaties in stedelijk gebied. Dat is meestal niet zo moeilijk omdat het gebeurt in het kader van herontwikkelingsprojecten, waarbij de baten en de lasten tegenover elkaar kunnen worden afgewogen binnen een bepaald project. Dat is in veel gevallen vrij vlot mogelijk. De grote knoop ligt in de ontharding in de open ruimte en in de buitengebieden, waar de Vlaamse Regering wel een heel ambitieus doel van min 20 procent heeft, dat ik absoluut onderschrijf, maar waar je met de huidige regeling van generieke herbestemmings- en hergebruikmogelijkheden van zowat alles wat er ooit werd gebouwd, lokale besturen in een zeer moeilijke positie brengt, ook als ze goede bedoelingen hebben. Want niet alleen moeten zij een vergunning willen weigeren, zij moeten er ook op kunnen rekenen dat hogere overheden, in casu vaak de provincie, die vergunning ook zal weigeren. Je merkt toch dat daar heel vaak dingen scheef lopen en dat er vooral een klaar en duidelijk wettelijk kader ontbreekt waarop die overheden zich kunnen beroepen en niet in een situatie komen waarbij aan de ene wel iets wordt toegekend en aan de andere iets niet wordt toegekend, terwijl de facto de situatie niet zo heel verschillend is, wat dan weer wettelijk een aantal problemen geeft.

Ik stel toch vast dat overheden van de Vlaamse decreetgever heel weinig houvast hebben gekregen om klare en duidelijke regels toe te passen, die onbetwistbaar zijn. De flou artistique in de Vlaamse ruimtelijke ordening is de basisstijlfiguur in heel onze decreetgeving. Collega's, dat is voor een deel onze verantwoordelijkheid, maar ik hoop dat de regering initiatieven wil nemen. Bakken effectief de gebieden af waarin klaar en duidelijk zal moeten onthard worden, zodat je aan die 20 procent komt, en bakken de gebieden af waar er meer mogelijk is. In het andere geval zal altijd het risico van 'à la tête du client' blijven bestaan, met alle gerechtelijke procedures en problemen van dien. Daarmee komen we geen stap verder, want daarmee zijn we gekomen waar we vandaag zijn in Vlaanderen.

Ik had graag van de Vlaamse Regering geweten of het Instrumentendecreet nog moet worden ingediend. We hebben er al vaak naar verwezen maar we hebben het hier nog niet gezien. Tenminste toch niet tot gisteren.

Zijn die mogelijkheden er? Zullen die herbestemmingen er zijn? Zullen er klare en duidelijke regels zijn naargelang van de regio's? Zal erop worden toegezien dat we daarmee aan die 20 procent kunnen komen? Op dit ogenblik zullen we daar in de verste verte niet komen, daar ben ik absoluut van overtuigd.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Het ontwerp van Instrumentendecreet is ingediend bij de diensten, denk ik.

Ik voel bij alle sprekers de consensus dat we de generieke regelgeving over zonevreemde constructies moeten herbekijken. Ik wil dat gerust doen, maar dan moet er een consensus zijn. Ik deel daarin jullie mening. We moeten daarvoor inderdaad iets meer duidelijkheid en handvatten hebben. Ik ben bereid om daar een ontwerp van decreet rond te maken.

Ik beseft dat die ambitie zeer hoog ligt. We zullen alles op alles moeten zetten om dicht bij die ambitie terecht te komen. Het is nodig en noodzakelijk. De materie is heel complex. Mevrouw Schauvliege, ik snap wel dat u een beetje ongeduldig bent. Ik vind het zelf ook heel complex. Als het niet zo complex was, was het, denk ik, al lang opgelost. Ik hoop toch wel dat we daar deze legislatuur grote bakens kunnen zetten. Alles wat ik bijkomend kan doen, zal ik sowieso doen.

We bekijken momenteel een aantal zaken op het vlak van handhaving. Sommige zonevreemde activiteiten zijn vergund, andere niet. We bekijken hoe we lokale besturen kunnen belonen om daarin iets kordater op te treden en de nodige maatregelen te nemen.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Zoals daarnet gezegd, blijf ik helemaal op mijn honger zitten. U vertelt niet veel meer dan wat we in de beleidsnota kunnen lezen. Er wordt heel veel verwezen naar het BRV-fonds. Er wordt hier zelfs niet gezegd dat er in 2020 een nieuwe oproep komt. Ik kijk er wel naar uit, een, hoe u dat BRV-fonds zult spijzen, en twee, welke initiatieven daaronder zullen worden geplaatst, om echte tools te hebben om dat ruimtelijk beleid vorm te geven.

Want op dit moment komen we niet verder dan een aantal intenties en uitspraken dat we dat zullen doen. Maar hóé we dat zullen doen, dat blijft helemaal onduidelijk. En zolang er geen duidelijke kaders, duidelijke richtlijnen, duidelijke wetgeving en duidelijke financiële stimuli zijn, wordt de verdere verrommeling van de open ruimte voortgezet, alle goede intenties ten spijt. Het is dus dringend nodig dat we van onze intenties overstappen naar concrete acties en maatregelen.

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

Koen Van den Heuvel (CD&V): Ik ben toch wat positiever en optimistischer ingesteld dan collega Schauvliege. Maar dat ligt volgens mij aan de rol die we hier moeten spelen. Ik heb hier duidelijke intenties gehoord, maar ik zou eerder het woord 'engagement' in de mond willen nemen. De legislatuur is enkele maanden geleden van start gegaan. Het is een beetje onrealistisch om te verwachten dat minister Demir na enkele maanden ontwerpen van nieuwe decreten heeft om heel de problematiek aan te pakken. Dat lijkt mij wat te kort door de bocht.

Samen met andere collega's kunnen we de minister aanmoedigen om de hand aan de ploeg te slaan. De problematiek is duidelijk. Ik heb gehoord dat zij heel wat interesse heeft om dat aan te pakken, met de nodige nuance. Het is een complex probleem en dus passen eenvoudige oplossingen meestal niet. Die worden snel uitgesproken, maar ze in daden vertalen lukt meestal niet. Daarom doe ik een warme oproep aan de minister om initiatieven te nemen en na te gaan of ze de budgettaire ruimte heeft om proefprojecten rond ontharding, zoals die van de vorige jaren, te kunnen lanceren. Daarbij krijgt ze mijn warme steun.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Robrecht Bothuyne aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de renovatiekosten om het Vlaamse woningpatrimonium aan te passen aan de kwaliteits- en energetische vereisten – 878 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Bruno Tobbac

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Minister, alles wat we niet afbreken, zullen we moeten renoveren. En dat blijkt ook wel wat geld te kosten. *(Opmerkingen van de voorzitter)*

Nieuwe inzichten van de voorzitter. Ik zal daar geen commentaar op geven. *(Gelach)*

Het meest recente rapport van het Steunpunt Wonen bevestigt hoe groot de uitdaging is op het vlak van de renovatie van onze gebouwen en woningen. In bijna 95 procent van de Vlaamse woningen moet er worden gewerkt om de energie-doelstellingen voor 2050 te halen. De gemiddelde renovatiekost om een woning 2050-proof te maken, wordt geraamd op bijna 55.000 euro per woning. Bovendien merkt men op dat het de sociaaleconomisch zwakste doelgroepen zijn die de hoogste renovatiekosten te verwerken krijgen. Maatschappelijk gezien betekent dit een totale investeringskost van 137 tot 145 miljard euro, of zo'n 4,7 miljard euro per jaar gedurende dertig jaar.

Die investering moet gelukkig niet enkel met publieke middelen gefinancierd worden. De studie stelt vast dat er op dit moment in Vlaanderen jaarlijks al voor ongeveer 6 miljard euro wordt gerenoveerd en verbouwd, meer dus dan de jaarlijkse financieringsnood voor renovaties. Dat bedrag concentreert zich echter voornamelijk in de hogere inkomensgroepen en wordt uiteraard niet alleen besteed aan energierenovatie van gebouwen, maar veeleer aan ingrepen die comfortverhogend zijn. Er wordt, met andere woorden, meer geld besteed aan een nieuwe keuken dan aan de isolatie of de buitenschil van de woning. Het moet dus, wat de studie betreft, mogelijk zijn om met beperkte financiële ingrepen en vooral ook niet-financiële prikkels, zoals normering, de investeringsprioriteiten van onze Vlaamse renoveerders te verleggen, zeker in de hogere inkomensgroepen, naar energetische ingrepen.

De studie becijfert evenwel ook dat 32 tot 35 miljard euro van de totale renovatienood bij de kwetsbare doelgroepen ligt. De auteurs concluderen dat het de groep van 65-plussers, werklozen, arbeidsongeschikten, alleenstaanden, eenoudergezinnen en dergelijke meer is waar de overheid haar middelen prioritair op moet inzetten. Ik denk dat we het daar kamerbreed over eens kunnen zijn. Men raadt daarom aan om de renovatiebegeleiding voor zwakkere doelgroepen, in het bijzonder ook ouderen, verder uit te bouwen en uit te breiden. Daar zijn in het

regeerakkoord ook heel wat aanknopingspunten voor te vinden, minister. Daarnaast stelt men voor om de budgetten voor bestaande ondersteuningsmaatregelen voor energetische renovaties, zoals de REG-premies (rationeel energiegebruik), de energieleningen, de renovatiepremies en het noodkoopfonds, op te trekken of uit te breiden. De substantiële overheidssteun voor eigenaarschap zou geheroriënteerd moeten worden naar de ondersteuning van renovaties in het algemeen en de huursector in het bijzonder.

Met het uitdoven van de woonbonus nam de Vlaamse Regering, zeker wat die laatste aanbeveling betreft, reeds een eerste stap in die richting. Dat biedt een unieke kans om middelen in te zetten voor woningrenovatie en op die manier een versnelling in de investeringen te bewerkstelligen.

Minister, bent u vertrouwd met de studie? Hebt u al de kans gehad om die in te kijken en eventueel overleg te plegen met de auteurs en het Steunpunt Wonen? Kunt u zich vinden in de beleidsaanbevelingen? Op welke manier zult u daarmee omgaan? Zult u extra budget en middelen vrijmaken om de ondersteuning van energetische renovaties op te drijven? Op welke manier zult u ervoor zorgen dat de middelen prioritair bij de meest kwetsbare doelgroepen terecht komen? Zij hebben onze steun uiteraard het meest nodig.

Hoe zult u ervoor zorgen dat ook huurwoningen grondig worden gerenoveerd, zowel op het vlak van woningkwaliteit als op het vlak van energieprestaties? Welke maatregelen zult u nemen om de bemiddelde groep mensen die nu reeds volop renoveren, ertoe aan te zetten een groter deel van hun budget te besteden aan energetisch relevante ingrepen?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Collega, uiteraard kan ik mij vinden in de bevindingen waar u naar verwijst. Een aantal bestaande maatregelen spelen daar tot op zekere hoogte al op in. Ik denk aan de energiehuizen, het noodkoopfonds en de renteloze energieleningen. Ik zal de aanbevelingen in de komende periode ook in detail bestuderen binnen de contouren van het regeerakkoord, de aangekondigde maatregelen in de beleidsnota en de aangekondigde bijkomende maatregelen in het Vlaams Klimaat- en Energieplan. Ik ga dat in detail bekijken en zal zien wat we daar nog van kunnen meenemen.

Ik ben het ermee eens dat de renovatie-uitdaging enorm is. Een aangepaste en op verschillende doelgroepen afgestemde ondersteuning is daarbij essentieel. Een groei in de renovatieactiviteit heeft een belangrijke positieve impact op onze economie en tewerkstelling. Daarom is het belangrijk om de publieke middelen daar in te zetten waar ze een maximaal hefboomeffect genereren. Daarbij worden ook inschattingen van de nodige budgetten gemaakt. Op dat moment bekijk ik samen met de collega's in de regering welke extra middelen er nog kunnen worden ingezet.

Bovendien bekijk ik ook welke mogelijkheden er zijn om Europese middelen in Vlaanderen in te zetten.

U vroeg ook of er middelen prioritair moeten gaan naar de meest kwetsbare groepen. Het basisprincipe blijft dat we iedereen ondersteunen die investeert in energiebesparende werken, zowel financieel als op het vlak van ontzorging, en ook op het vlak van informeren. Voor de meest kwetsbare groepen meen ik dat we best gerichte bijkomende maatregelen ontwikkelen, zoals het vermelde noodkoopfonds en de versoepeling van de voorwaarden voor de renteloze energielening. We moeten bekijken hoe we de voorwaarden voor die groep kunnen versoepelen zodat dat een goede ondersteuning is voor de kwetsbare groepen. Ik geef toe dat het geen evidente zoektocht is om de juiste maatregel te vinden, maar we moeten zoeken

naar maatregelen met een aantoonbaar effect en uitzoeken voor wiens energiefactuur dat effect het grootst is.

Naast dit noodkoopfonds werken we ook aan de integratie van de woon- en energiepremies tot één woningrenovatiepremie, waarin de ondersteuning op het vlak van wonen en energie optimaal op elkaar moet worden afgestemd. Daarbij evalueren we ook grondig de doelgroepen en de werken die in aanmerking komen voor de premie, de werken die de meeste impact hebben.

De recentste stand van zaken van het Energiearmoedeprogramma, dat vorig jaar in mei aan de regering werd voorgelegd, bevat nog een aantal openstaande aanbevelingen die ik zal bestuderen. Ik denk hierbij aan de meest kwetsbare groepen. Dat was ook mijn ervaring toen ik als staatssecretaris voor Armoedebestrijding aan het werk was en wat ik van organisaties uit het veld hoorde. Die financiële ondersteuning is heel belangrijk, we moeten die groep goed ondersteunen. Daarom kijk ik naar de versoepeling van de voorwaarden van zo'n lening. Het is vaak moeilijk voor iedereen, maar zeker voor die groep om uit de puzzel te geraken. Wat bestaat er? Wat bestaat er niet? Waar heb ik recht op? Dat is voor iedereen heel ingewikkeld, maar zeker voor die doelgroep is dat een heel moeilijke klus.

Daarnaast reken ik ook op de coaches die we hebben. Zij moeten prioritaire aandacht geven aan de kwetsbare groepen, zodat we de begeleiding naar het energiebesparend werken ten volle kunnen ondersteunen bij die groep.

Worden de huurwoningen grondig gerenoveerd, zowel inzake woningkwaliteit als energetische vereisten? Ik verwijs hiervoor naar het regeerakkoord dat stelt dat huurders ook recht hebben op comfortabele energiezuinige woningen. Huurwoningen moeten daarom voldoen aan een steeds verbeterende maximale EPC-score (energieprestatiecertificaat) die we afstemmen op de ijkpunten en de langetermijndoelstelling 2050. Mijn collega van Wonen zal daartoe geleidelijk de maximale EPC-score binnen de minimale woningkwaliteitseisen aanscherpen.

Tot slot moedig ik de keuze van een groeiend aantal gemeenten aan om een verplicht conformiteitsattest als voorwaarde voor de verhuring van een private woning op hun grondgebied in te voeren. Een aantal lokale besturen is daarmee bezig en dat is een goed initiatief.

Welke maatregelen zal ik nemen voor de bemiddelde groep mensen die nu renoveert? Een studie van de KU Leuven uit 2019 toonde al een positieve impact van een verbeterde energieprestatie op de woningprijs aan. Woningen met een B-label zijn gemiddeld bijna 11 procent meer waard dan woningen met een E-label. Als mensen een huis kopen, kijken ze ook naar het label van die woning.

Als deze trend zich doorzet – we zullen dat ook verder mee ondersteunen –, worden de verkoopprijzen van de slechtst presterende woningen verder gedrukt, waardoor bij een gelijkblijvend budget ruimte voor renovatie vrijkomt. In de sensibilisering en communicatie blijven we dit volop in de verf zetten. Voor huizen die niet voldoen aan de energienormen, die op een niet-juiste manier geïsoleerd zijn en waarbij de koper van nul moet beginnen, moeten we voldoende sensibiliseren en communiceren om die prijs naar beneden te duwen zodat er ook ruimte blijft voor renovatie. Dat zal ik de volgende maanden nog meenemen in besprekingen met de sector.

In de langetermijnrenovatiestrategie 2050, die ik binnenkort aan de Vlaamse Regering zal voorleggen, staat het belang van het benutten van sleutelmomenten in de levensloop van een woning, zoals verkoop, erfenis, huurderswissel, sloop en herbouw, centraal. Het regeerakkoord bepaalt dat we nieuwe eigenaars vanaf 2021 zullen stimuleren om niet-energiezuinige woningen uiterlijk vijf jaar na de notariële overdracht van de volle eigendom grondig energetisch te renoveren. We hebben

met de regeringscollega's afgesproken dat we in het Vlaams Energie- en Klimaatplan de doelstelling van label C zullen opnemen en zullen kijken welke budgetten we daarvoor zullen vrijmaken. We hebben ook extra middelen gevraagd, namelijk 18 miljoen euro extra per jaar, voor het hele asbestverhaal. Dan nemen we dat ook ineens mee.

We gaan daarvoor de voorwaarden voor een energielening voor nieuwe eigenaars versoepelen en tegen uiterlijk september 2020 onderzoeken. We bekijken ook al de volgende opties: de vermindering van de onroerende voorheffing van niet-energiezuinige woningen na een grondige energetische renovatie. De verhoging van de energieprijzen gekoppeld aan de labelverbetering van het EPC voor nieuwe eigenaars. De ondersteuning van de opmaak van een masterplan BENOvatie dat een vereniging van mede-eigenaars (VME) en syndicus begeleidt bij de renovatie van grote appartementsgebouwen. Er is ook de mogelijkheid van een publiek-privaat rollend fonds voor de renovatie van appartementen, zodat de looptijd van de VME-kredieten kan worden verlengd van tien tot dertig jaar.

Daarnaast hebben we ook gevraagd om de btw op de slooppremie ook buiten de dertien centrumsteden op 6 procent te brengen. Dat staat ook in het nationaal plan. Ik denk dat, als we van dit verhaal een succes willen maken, er in Vlaanderen niet alleen in de centrumsteden, maar ook daarbuiten, veel gesloopt moet worden. En dan is het voor het budget natuurlijk een groot verschil of je dan 21 procent of 6 procent btw moet betalen. De ministers van alle deelstaten waren het daarover eens. Het federaal niveau was ook mee in het verhaal, maar er moest nog iets met de Europese Commissie worden afgetoetst. Dat is wel iets wat we van dichtbij opvolgen.

Robrecht Bothuynne (CD&V): Bedankt voor uw antwoord en voor het feit dat u dit van dichtbij opvolgt, niet alleen de btw-verlaging, maar ook het hele plan van het Steunpunt Wonen dat vandaag voorligt. Het heeft een heel duidelijk aanknopingspunt bij de grote uitdaging waar we vandaag voor staan, en u verwees er al naar: de financiering van de renovaties. Ik denk dat het rollend fonds een heel belangrijk instrument kan zijn, ook kwetsbare groepen moeten uiteindelijk de renovatie wel betaald krijgen.

Als we daarvoor een model kunnen vinden dat bestaat uit een duidelijke normering, een fiscale stimulans met korting op de onroerende voorheffing, een stevige premie en een financiering die renteloos kan zijn, maar ook een heel gespreide betaling met zich meebrengt, waarbij de kosten die uitgespaard worden met de gerealiseerde energiebesparing gebruikt kunnen worden om de financiering af te betalen, dan zitten we met een model dat heel breed gedragen kan zijn en ook heel breed kan werken.

Cruciaal daarbij is de begeleiding van de betrokkenen, dus niet alleen de financiering en financiële ondersteuning. Ik zou u het volgende durven te vragen inzake de actoren die op het terrein bezig zijn. We hebben de energiehuizen. We hebben de lokale besturen, waarmee wordt samengewerkt. We hebben ook de sociale huisvestingsmaatschappijen en de sociale verhuurkantoren, die zelf gaan samenwerken, maar waar ook heel wat expertise zit, zowel inzake het bereiken van de doelgroepen als inzake het renoveren van woningen. Ook al zouden die niet een onderdeel zijn van hun patrimonium, dan zit daar een cruciale mogelijke succesfactor, door al die expertise te bundelen en die op het terrein te sturen om die begeleiding, zeker van die meer kwetsbare mensen, voor hun rekening te nemen.

De waarde van woningen die niet voldoen aan de energetische vereisten, staat onder druk. Dat is bijzonder belangrijk. Ook daar verwees u naar. Dat heeft een aantal opportuniteiten. Dergelijke woningen worden dan opgekocht en misschien gerenoveerd, maar dat wil ook zeggen dat het spaarpotje dat sommigen menen te

hebben opgebouwd met het aankopen van een woning, op dit moment eigenlijk aan het verdampen is in een woningmarkt met steeds meer energetisch performante woningen. Uw beleid heeft ook op dat vlak een heel grote mogelijke sociale impact.

U had het over het aanscherpen van normen. Ik denk dat dat ook belangrijk is als we willen dat renovaties meer richting energierenovaties gaan. U had het echter vooral over de context van huurwoningen. Ik vroeg me af in welke mate u bijkomende of scherpere normen overweegt voor energierenovaties, en op welke manier u dat juist ziet. Graag daaromtrent nog wat meer toelichting.

Ook inzake het rollend fonds waarvan sprake was, had ik graag wat meer toelichting, bij de ambitie, de envergure en de financiering. Kijkt u daarvoor ook naar de Europese middelen die eventueel kunnen worden vrijgemaakt? Of voorziet u ter zake in een samenwerking met de bankensector? Ook zij hebben, denk ik, het potentieel om een belangrijke partner te zijn in deze kwestie.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Het is een belangrijk thema dat vandaag wordt aangesneden. Wonen is vandaag, maar was ook de voorbije jaren 'top-of-mind'. Minister, het is u niet ontgaan dat een aantal verenigingen naar de Raad van Europa zijn gegaan om de Vlaamse Regering, waarvan u ook deel uitmaakt, aan te klagen omdat ze te weinig doet om de wooncrisis aan te pakken, maar dit misschien geheel terzijde.

Wonen aanpakken is goed voor heel wat domeinen: voor het klimaat, voor de samenleving, voor de buurt, voor de eigenaar, maar ook voor de huurder. Ik denk dus dat iedereen erbij wint als we het woonpatrimonium willen aanpakken. Ik volg het dossier al een aantal jaren en stel vast dat ik het discours dat u vandaag houdt, ook heb gehoord bij de vorige minister, en waarschijnlijk bij die daarvoor ook. Dat kan twee dingen betekenen. Het is niet gemakkelijk. Dat zal allicht ook wel zo zijn, maar ik heb toch ook wel wat vragen bij de daadkracht. U bent natuurlijk nog maar een paar maanden minister. We moeten u alle kansen geven om te tonen dat u wel daadkracht hebt. Ik heb echter toch de indruk, en meer dan dat, dat er ter zake de voorbije jaren te weinig is gebeurd. De renovatiegraad is nauwelijks gestegen, en dat is bijzonder jammer.

Ik heb een paar vragen voor u. U spreekt over sleutelmomenten wat woningen betreft: de overdracht bij erfenis, bij verkoop en dergelijke meer. Het is u niet ontgaan dat in het vorige energieplan stond dat men drie van de zes belangrijke energetische maatregelen zou moeten uitvoeren binnen de vijf jaar. Nu zegt u daar opnieuw op te zullen inspelen, maar dat te zullen stimuleren, niet te verplichten. Dat is al een eerste belangrijke stap, want ik had u dat tot nu toe niet horen zeggen. Ik vind het belangrijk dat mensen snel renoveren bij de overdracht van een woning, als ze een woning verkrijgen, want als dat niet snel gebeurt, gebeurt het vaak niet meer. Van uitstel komt vaak afstel, omdat men andere besognes heeft. Mensen die zelf ooit hebben gebouwd, zullen dat allicht ook wel weten. Het komt er eerst op aan om snel in die woning te kunnen trekken, en daarna blijven de andere klussen heel lang liggen, of ze gebeuren zelfs nooit meer. Ik heb toch die ervaring. Heel wat mensen delen die ervaring. Ik denk dus dat het goed is dat mensen op het moment van het kopen of verkopen echt ook enthousiast zijn om dingen te doen. Dan moeten ze dat natuurlijk ook kunnen. De middelen moeten er dus zijn. U zegt dat woningen die energetisch niet oké zijn, tegenwoordig in waarde dalen. Dat is bekend. We kunnen dat goedvinden, maar het heeft natuurlijk ook wel een aantal sociale implicaties, zoals collega Bothuyne zei.

In mijn streek is het de gewoonte dat als mensen wat ouder worden, ze hun woning verkopen en daarmee een appartement kopen. Tegenwoordig is dat niet meer zo

evident. Nu de woning verkopen brengt vaak te weinig op om een appartement te kopen. Dat heeft sociale implicaties. Het is kwestie van daar een beetje rekening mee te houden. Maar we wijken een beetje af.

Ik wil een paar punctuele vragen stellen. U hebt een aantal maatregelen in het regeerakkoord en de beleidsnota geschreven. Bent u bereid om die snel te evalueren? Ik bedoel niet volgende week of volgende maand, maar bijvoorbeeld binnen twee jaar, om tussentijds te kunnen bijsturen. Als bepaalde maatregelen niet aanslaan, lijkt het mij belangrijk om in de loop van de rit bij te sturen en geen vijf jaar te wachten. Bent u daartoe bereid?

Heel wat kwetsbare mensen zijn geen woningeigenaar. Dat is heel erg jammer. Er zijn wel mensen die wel een woning bezitten en kwetsbaar worden in de loop van hun leven door tal van factoren. Die mensen hebben geen geld, ook niet voor een lening zonder intrest. Wat gaat u doen om hen er toch toe aan te zetten om hun woning te renoveren? De huidige maatregelen zijn niet voldoende, daarmee zal het niet lukken. Een coach is allemaal goed en wel, maar wie geen geld heeft om de maatregelen uit te voeren, kan niets doen.

Ik vond de vraag van de heer Bothuyne erg interessant. Bemiddelde mensen zijn er gelukkig ook in onze samenleving, maar zelfs die groep ziet vaak de noodzaak niet in om de woning te renoveren. De middenklasse in Vlaanderen – vaak 70-plussers en zo – heeft in veel gevallen misschien wel de middelen, maar ik stel vast dat ze hun woning niet vaak renoveren. En dat is niet alleen mijn vaststelling. Het is ook op basis van informatie van de Confederatie Bouw dat ik bij die groep vaststel dat de renovatiegraad niet erg opschiet.

De voorzitter: De heer Pieters heeft het woord.

Leo Pieters (Vlaams Belang): Minister, het is een heel heikel punt. Het zal aardig wat tijd vergen om ter zake enig resultaat te boeken. Met financiële stimuli alleen zal het niet lukken. Het is mooi om op die manier maatregelen op te stellen, maar het werd al aangegeven: begeleiding gaat heel belangrijk zijn. Mensen sensibiliseren om dat te doen gaat heel belangrijk zijn. En je moet ook blijvend begeleiden, zoals de heer Danen zei. De noodzaak moet wel ingezien worden. Soms wordt er aangegeven dat we voor comfortinvesteringen meer overgaan naar zichtbare dingen. Het levend comfort is ook zeer belangrijk uiteraard, vandaar ook die sensibilisering.

Het is wel moeilijk, omdat elk gezin of iedereen die een woning renoveert of bouwt, natuurlijk zijn eigenheid heeft. Men kan niet dusdanig ingrijpen dat men zaken kan verplichten, tenzij men boetes oplegt of zo.

Zoals de heer Danen zei, staan we daar volledig achter, dat heb ik hier al gezegd. Als men maar 1000 euro te besteden heeft, geraakt het geld op. Bij een lening waar 0 procent intrest gevraagd wordt, moet men eerst wel dat basisvermogen hebben, eer men die investering kan doen. Dat moet dan ook nog voor een renovatie kunnen, want er zijn genoeg gezinnen waar op het eind van de maand niets overblijft, als ze al het eind van de maand halen.

Zoals ik al zei, het zijn niet alleen de financiële mogelijkheden, de begeleiding. Er moet zeker aandacht zijn voor de sociale impact. We proberen maatregelen aan te bevelen, maar de gevolgen daarvan worden dikwijls nog niet bekeken. Het is belangrijk om te kijken naar de stimuli die we nu aanreiken. Het mogelijke gevolg daarvan heeft meestal met financiële problemen te maken, daar moeten we ook oog voor hebben. Gelieve daar voldoende rekening mee te houden.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Wij zijn daar heel duidelijk in: de periode van te veel nadruk op begeleiding en sensibilisering is een beetje voorbij. We moeten nu overgaan tot actie. Vijf jaar geleden stelde ik al de vraag om van sensibilisatie over te stappen op actie. Het is goed dat we nu een plan op tafel leggen, aan de andere kant is het ook normaal dat we eventjes de tijd nemen om alles eens correct in kolommen en tabellen te zetten.

Want we moeten ervoor zorgen dat we negatieve effecten vermijden. Ik geef een voorbeeld. Als je inderdaad werkt op onroerende voorheffing, dan betekent dat ook minder inkomsten voor de lokale overheden. Zijn ze daarvan op de hoogte of niet? Kunnen ze dat of kunnen ze dat niet? Wordt dat gecompenseerd of niet? Enzovoort. U zegt dat dat gecompenseerd wordt. Maar dat is niets, niets uitgediscussieerd. Er zijn dus een aantal zaken waarmee er rekening gehouden wordt en die belangrijk zullen zijn in het totaalplaatje.

Bijkomend zou ik eerder zeggen dat ik wel geloof in het rollend fonds. Ik denk dat dat eerder semipubliek dan publiek zal zijn. Maar ik wil daarbij een voorstel doen. Want ook voor ons is dat belangrijk. Ik maak mij dagdagelijks zorgen over hoe we de mensen ervan kunnen overtuigen te renoveren. Wat hebben we daarvoor nodig? Is het kennis? Nee, er is kennis op de markt. Is het een stielman? Dat wordt misschien een probleem. Is het geld? Voor sommigen niet, voor anderen wel. Lossen we het dan op met een intrestsubsidie? Dat moeten we nog bekijken.

Maar waarover ik me ook zorgen maak, is dat we iets doen en dan worden teruggefloten door Europa. In het hele verhaal van de Green Deal van onze achtbare Frans Timmermans, die spreekt over 1000 miljard euro, gaat het nergens over het toelaten van lidstaten, regio's, steden om op een andere manier te budgetteren, bijvoorbeeld een rollend fonds, uit de begroting. En dat zou ik net een logische zaak vinden, omdat je dan een investering begroot die je ook terugverdiend. En als je het ook kunt terugverdienen, kun je het ook buiten de begroting plaatsen. Ik hoor die vraag niet alleen bij ons, maar ook van grote steden die bijna evenveel inwoners hebben als Vlaanderen. Het is dus een bezorgdheid die leeft.

Minister, mijn bijkomende vraag is: kunt u er bij uw goede vriend Frans Timmermans op aandringen dat hij absoluut niet enkel spreekt over 1000 miljard euro, maar dat hij ook eens bekijkt hoe hij de fiscale begrotingsregels vanuit Europa kan versoepelen, heel specifiek wat de rollende fondsen rond energie-efficiëntie betreft? Dat is het doel. Want als we straks iets doen en nadien worden teruggefloten door Europa, staan we nergens.

Bruno Tobback (sp.a): Mijnheer Gryffroy, ik stel voor dat u eens praat met uw partijgenoot, de minister van Begroting. Want ik heb net dezelfde discussie gevoerd met hem, in het kader van het Europees semester, met de vraag om een aantal dingen, bijvoorbeeld klimaatinvesteringen, want daarover gaat het hier, buiten de begroting te kunnen houden. Zelfs daar is zijn standpunt dat dat eigenlijk niet kan, want dat het alleen maar gaat over het overdragen van kosten naar de volgende generaties. Volgens mij is dat onzin. Ik stel voor dat u mij helpt om hem te overtuigen, want tot nader order lukt dat niet zo geweldig. *(Opmerkingen van Andries Gryffroy)*

We zullen die discussie nog wel eens voeren.

Ik wil u er bovendien op wijzen dat er een voorstel is, met name vanuit sp.a, dat perfect de dingen met elkaar verzoent en dat buiten de begroting valt. Je kunt er namelijk via de distributienetbeheerders (DNB's) voor zorgen dat je voorfinanciering kunt doen. Die DNB-budgetten zitten niet op de Vlaamse begroting en komen tegemoet aan een belangrijke zorg, waaraan heel velen voorbijgaan. We hebben hier een studie van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) gehad, waaruit blijkt dat vandaag al een op de drie Vlaamse gezinnen verhoudingsgewijs

te veel moet besteden aan huisvestingskosten. Alle renteloze leningen van de wereld zullen niet toelaten dat mensen die vandaag al te veel per maand moeten betalen aan hun woning, er ook nog eens een renteloze lening – quid dat het dan geen rente is – bij moeten nemen om af te betalen. Of het nu voor een keuken van Donald Muylle is of voor dakisolatie van de Brico, in de twee gevallen is die ruimte voor hen niet aanwezig. Alleen een financiering die die last uit hun handen neemt en voor een alternatieve vorm van terugbetaling zorgt, bijvoorbeeld ter besparing van de energiekosten, of door te koppelen aan de woning, of door het te spreiden over lange termijn via een derde partij, door een DNB of wie dan ook – als u betere voorstellen hebt, sta ik daar ook helemaal voor open – zal ervoor zorgen dat die grote groep in veel gevallen kwetsbare gezinnen, maar ook lagere middenklasse, zal overgaan tot die investering. Want expertise is er inderdaad genoeg of is gemakkelijk om te leveren. Maar ruimte aan het einde van de maand – voor mensen die vandaag te veel moeten besteden aan huisvesting – is er niet. En dan kunt u zoveel renteloze leningen geven als u wilt, als ze vandaag de lening mét rente al niet terugbetaald krijgen, dan zal de bijkomende renteloze lening om het dak te isoleren, ook niet lukken. Het zou zelfs onverantwoord zijn om ze toe te kennen, want u weet dat het voor financiële problemen zal zorgen in de toekomst. Er moet een andere oplossing zijn.

Minister, ik heb u al een aantal keren heel positief horen praten over het voorstel dat we met sp.a gedaan hebben. Hoe staat het daar ondertussen mee? Krijgt u collega Gryffroy daarvan overtuigd?

Ik heb precies ook iets verkeerd begrepen. U zegt dat we opnieuw gaan pushen om ervoor te zorgen dat er bij een overdracht van een woning aan energetische renovatie wordt gedaan. U bent nog maar een paar maanden minister, maar een van de eerste beslissingen was toch om de verplichting daartoe af te schaffen. Ik betreur dat, want eigenlijk is dat een keuze om de waarde van de woning voor de huidige eigenaar, en in veel gevallen voor de erfgenamen, veilig te stellen, maar komt dat wel ten nadele van de koper, de volgende eigenaar, vaak jonge gezinnen. Die zullen meer moeten betalen voor een woning die zagezegd in orde is omdat er geen verplichtingen aan zitten, maar die zullen vervolgens ook nog eens opdraaien voor de renovatiekosten die hoe dan ook ooit zullen moeten worden gedaan.

De Vlaamse Regering zal toch moeten weten of ze kiest voor de erfgenamen van woningbezitters of voor jonge kopers van woningen, van wie we hopen dat ze voor de toekomst en de volgende generaties energiezuinig renoveren. Tot nu toe heeft ze veeleer de keuze voor de erfgenamen gemaakt dan voor de jonge gezinnen. Maar misschien heb ik dat verkeerd verstaan en wilt u dat alsnog terugschreeven.

Andries Gryffroy (N-VA): Ik denk dat ik hier nog wel even mag tussenkomen, aangezien u een rechtstreekse vraag aan mij gesteld hebt, collega Tobback.

De voorzitter: Neen, collega Gryffroy. *(Opmerkingen van Andries Gryffroy)*

Collega Gryffroy, u hebt niet het woord. De procedure van een vraagstelling laat niet toe dat u en ik hier met elkaar over in discussie gaan. Ik wil het debat met u graag genoeg voeren, maar niet binnen deze procedure. Het spijt mij. *(Opmerkingen van Andries Gryffroy)*

Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Bedankt voor alle tussenkomsten naar aanleiding van de vraag van collega Bothuyne. Een goede vraag, zo zie je maar.

In het regeerakkoord en in het Vlaams Klimaat- en Energieplan zijn een aantal principes naar voren geschoven, die ik de komende maanden samen met collega Diependaele ga uitwerken. We gaan dit jaar met een groot plan rond energetische

renovatie komen, om dat te stimuleren. We gaan niet voor de verplichting. Daar was wat misverstand over. Dat staat niet in het regeerakkoord en ook niet in het klimaatplan. We gaan mensen niet verplichten om te renoveren. Want stel dat je dat verplicht, en mensen moeten voldoen aan bepaalde energievereisten, wat gebeurt er dan als mensen dat niet gedaan hebben? Ga je die uit hun huis zetten? Ik vind dat geen oplossing.

Het moment waarop iemand een huis erft of koopt, dat zijn kantelmomenten. Dat is het moment waarop we onze middelen royaal moeten inzetten, zodat het aantrekkelijk en interessant is om energetisch te renoveren. Daarom zijn we een aantal zaken aan het bekijken, samen met collega Diependaele, die bevoegd is voor Wonen. Op die manier kunnen we beide middelen wat meer gebundeld inzetten.

De krachtlijnen zijn heel duidelijk. We willen inzetten op administratieve vereenvoudiging. Er zijn immers heel wat paperassen in te vullen. Dat is ook wat altijd naar boven kwam toen ik als staatssecretaris voor Armoedebestrijding met organisaties sprak. Je moet al bijna een diploma hoger onderwijs hebben om dat allemaal te verstaan. Het is ongelooflijk wat er allemaal bestaat in Vlaanderen. Dat is allemaal goedbedoeld uitgevonden door de diensten, maar dat is niet wat mensen gaat aanzetten om energetisch te renoveren. Je hebt dan eerder iets van: laat het maar. Je moet al die paperassen invullen en indienen en dan nog eens bellen om te vragen hoe het zit met je premie. Dan kom je te weten dat je ook nog recht hebt op een andere premie, of dat je niet voldoet aan de loonvoorwaarden. Het is op dat vlak echt kafka tot en met.

Het verbaast me dan eigenlijk ook niet dat dat we inzake energetisch renoveren zo laag zitten. De bedoeling is om administratief veel te vereenvoudigen, en naar één woningrenovatiepremie te gaan die voldoende groot is en opbrengt voor de mensen zodat het behapbaar wordt om te renoveren. Dat zijn belangrijke punten.

Dan is er ook de renteloze lening. Vandaag de dag bestaat die wel, weliswaar alleen voor kwetsbare mensen. De voorwaarden zijn redelijk streng en het is ook maar voor vijftien jaar. We willen dat uitbreiden voor iedereen, en we willen ook de voorwaarden versoepelen en het budget verhogen tot 30.000 euro. Dat kan heel aantrekkelijk zijn voor mensen die een huis hebben gekocht. Voor jonge koppels die op een kantelmoment zitten en energetisch willen renoveren, zal het een impact hebben op hun energiefactuur. Als je dan een goede premie en een renteloze lening kunt krijgen, zal het aantal gerenoveerde woningen naar omhoog moeten gaan.

We zijn nu nog aan het bekijken hoe we die renovatielening gaan organiseren, want er zijn verschillende mogelijkheden om dat te kunnen doen. Dat staat nu ter discussie. Ik hoop dat we dit jaar één plan met een doelstelling hebben voor de aanpak van de premie, de administratieve vereenvoudiging en de renteloze lening.

Ook het noodkoopfonds is heel belangrijk voor kwetsbare groepen. Het fonds is klaar, in maart voorzien we een eerste call naar OCMW's om daarop in te schrijven. Ik hoor uit het veld dat daarvoor veel interesse is. We gaan daar dus zo snel mogelijk werk van maken.

Collega Danen, ik denk dat het voor de evaluatie binnen twee jaar nog wat te vroeg is. Als we dit jaar volledig rond zijn met het renovatieplan – één plan van minister Diependaele en mijzelf – is het de bedoeling dat vooral mensen die hun huis kopen op een kantelmoment overgaan tot renovatie. Het zal wel wat te kort dag zijn. Het zal wellicht iets later zijn, maar ik wil het wel nog doen tijdens deze legislatuur, om te zien hoe ver we daarmee staan.

Er is hier heel veel gezegd over de Green Deal van de Europese Commissie. In de kranten zie ik allerlei bedragen van wat België zou kunnen krijgen. Binnen de Belgische context moet dat dan ook nog verder worden onderhandeld. Vandaag de dag is het nog niet zo duidelijk hoe we daarmee zullen omgaan of waarop we recht

zouden hebben. Aan de medewerkers op het kabinet heb ik al proactief gevraagd om zo snel mogelijk met de diensten van de Europese Commissie samen te zitten, of het nu gaat over dit of over bijvoorbeeld circulaire economie. Het is heel belangrijk. Ook daarvan zal Vlaanderen van Europa zijn deel kunnen krijgen, maar ook andere delen. Ik probeer daar heel proactief in te zijn. Ik merk bij verschillende diensten dat ze nog niet zo goed weten wat en hoe, maar ik volg dit heel nauwlettend op. Ik hoop dat we vanuit Europa middelen naar Vlaanderen kunnen halen en dat we het niet alleen moeten betalen.

Als ik zie dat er voor de slechte leerlingen zoals Polen over miljarden wordt gesproken, denk ik dat heel wat landen in Europa niet mee zullen zijn in heel dat verhaal rond die Green Deal. Dat zal echt als onrecht worden ervaren. We hebben in Vlaanderen heel lang geleden onze steenkoolmijnen moeten sluiten, helaas. Mijn vader is toen werkloos geworden; ik herinner me die staking nog heel goed. Maar we zijn veerkrachtig genoeg geweest en we hebben andere industrieën kunnen aantrekken. Als wij daarvoor dan nu moeten boeten doordat wij bijna niets zullen krijgen, dan is dat onrechtvaardig. Stel dat het over 70 miljoen euro gaat en je moet dat dan nog over Brussel, Wallonië en Vlaanderen verdelen, dan zullen we het daar echt niet mee redden. Echt niet. Als Polen dan miljarden krijgt, dan zal dat toch wel het een en ander teweegbrengen. Ik volg dat zeer proactief op om daar toch de nodige middelen voor aan te trekken.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Ik wil eerst ingaan op het laatste deel van uw tussenkomst, minister, over de Green Deal en de financiering. Die 1000 miljard euro spreekt tot de verbeelding. Volgens sommigen in deze zaal is het abracadabra, volgens mij is het denk ik een heel belangrijk plan dat zowel voor het klimaat van Europa als voor ons land het verschil kan maken. Het doet me een stukje denken aan het project van de euro in de jaren negentig waaraan heel veel mensen enthousiast, en soms minder enthousiast, hebben meegewerkt en dat Europa een bepaald elan heeft gegeven.

De Green Deal kan hetzelfde betekenen, én voor onze economie én voor onze ecologie. Waar we hier over spreken, het renoveren van onze woningen, is eigenlijk een klein onderdeel van de investeringsplannen van de Europese Commissie. In die 1000 miljard euro zit onder andere dat wat u hier wilt losweken in Vlaanderen, met investeringen vanuit bedrijven, gezinnen, banken en de overheid om samen een aantal zaken te verbeteren aan onze woningen. Dat is bijzonder belangrijk. Ik ben blij dat u een groot energierenovatieplan aankondigt voor dit jaar. Ik denk dat dat bijzonder belangrijk is. Ik hoop dat we daar snel kennis mee kunnen maken en daar eventueel kunnen aan meewerken.

Verplichtingen zijn niet altijd de beste manier om tot een resultaat te komen, maar na een eigendomsoverdracht kun je een zodanig aantrekkelijk ondersteuningspakket samenstellen, met fiscale kortingen, energieleningen, premies en begeleiding, dat het een offer you can't refuse wordt. Ik denk dat dat een heel goede hefboom kan zijn om toch op korte termijn het verschil te maken bij eigendomsoverdracht en op die manier renovaties uit te lokken.

Er ligt dus heel veel werk op de plank, minister, en we zullen het heel graag samen met u opvolgen en realiseren.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Robrecht Bothuyme aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de visietekst 'Een duurzame energievoorziening voor België' van de werkgroep Metaforum van de KU Leuven – 912 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Bruno Tobback

De voorzitter: De heer Bothuyme heeft het woord.

Robrecht Bothuyme (CD&V): Op 14 januari 2020 stelde het Metaforum, de interdisciplinaire denktank van de KU Leuven die de bestaande wetenschappelijke kennis rond allerlei maatschappelijke kwesties samenbrengt, de visietekst 'Een duurzame energievoorziening voor België' voor. Daarin worden een aantal pistes voorgesteld om in Vlaanderen en België een energie- en klimaatbeleid te voeren dat tegelijk ambitieus en kosteneffectief is.

De visietekst stelt onder andere dat indien we de elektriciteitssector in Europa tegen 2050 volledig willen decarboniseren, we onze elektriciteit het best opwekken op locaties waar dit aan de laagste kost kan, namelijk op de meest zon- en windrijke locaties. Die bevinden zich veelal buiten België. Ook het regeerakkoord voorziet dat Vlaanderen het gebruik van het nieuwe financieringsmechanisme dat Europa voorziet om hernieuwbare energie te produceren in die zin zal onderzoeken. Zon- en windrijke locaties liggen inderdaad vaak buiten onze landsgrenzen.

Daarnaast zijn er nog een aantal andere zaken die de auteurs voorstellen, onder andere over de transitie naar meer emissievrije en elektrische voertuigen: de inplanting van laadpalen faciliteren, ervoor zorgen dat de laadinfrastructuur 'slim' is en de accijnzen op motorbrandstoffen vervangen door een andere variabele belasting op autogebruik. Waar hebben we dat nog gehoord?

Kortom, de opkomst van elektrische voertuigen moet door de overheid op een doordachte manier worden gemanaged. Indien twee miljoen elektrische wagens in België tegelijkertijd worden opgeladen, betekent dat een extra capaciteitsvraag van 14 gigawatt, of een verdubbeling van de huidige piek. Elektrische wagens bieden echter ook een grote kans om ons systeem flexibeler en robuuster te maken. Door ze op het juiste moment op te laden en op andere momenten net opnieuw te laten ontladen, kan men de benodigde productiecapaciteit fors verminderen, en zo bijvoorbeeld de kosten van het federale capaciteitsremuneratiemechanisme (CRM) vermijden.

Een andere belangrijke boodschap betreft de samenstelling van onze elektriciteitsprijs. Door het grote aandeel heffingen op elektriciteit worden bijvoorbeeld warmtepompen momenteel oneerlijk behandeld tegenover fossiele verwarmings toestellen op aardgas en stookolie, terwijl we door over te schakelen op warmtepompen een reductie van de CO₂-uitstoot boven op het emissiehandelssysteem realiseren, want stookolie en aardgas vallen daar momenteel niet onder. Met andere woorden, warmtepompen dragen bij aan het halen van de Belgische en dus ook de Vlaamse niet-ETS doelstellingen (emissions trading scheme), en zijn op die manier ook een belangrijk instrument voor de Vlaamse overheid.

Minister, vandaar een aantal vragen. Hoe onthaalt u de boodschap van Metaforum? Hebt u reeds contact gehad met de auteurs, en wat zijn uw bevindingen? Hoe staat u tegenover het pleidooi om meer hernieuwbare energie buiten de Belgische landsgrenzen te gaan ontwikkelen? Welke stappen hebt u al gezet om dat te onderzoeken en te realiseren? Hoe zult u ervoor zorgen dat het toenemende aantal elektrische voertuigen op een efficiënte manier kan en zal worden geïntegreerd in ons energiesysteem? Op welke manier wilt u werk maken van convergenties met het federale energiebeleid, en hebt u daarover gesprekken met uw federale

collega? Welke plannen hebt u met betrekking tot de samenstelling van de elektriciteitsprijs in relatie tot de competitiviteit in het algemeen, en die van warmtepompen en elektrische wagens in het bijzonder? In welke mate zult u de andere aanbevelingen uit de tekst, die vrijwel ontelbaar zijn, toepassen in uw beleid?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Wij hebben die visietekst van Metaforum en de studie ter zake op het kabinet. Dat is zeer recent. Het contact met de professoren is er nog niet, maar het is wel de bedoeling dat we dat eerstdaags leggen, om daarover eens samen te zitten.

De visietekst van Metaforum stoelt immers op drie principes waar de Vlaamse Regering zich ook wel bij kan aansluiten. Het eerste is natuurlijk de internationale samenwerking. Klimaat is een globaal probleem, en de omslag naar een klimaatneutrale en duurzame samenleving kan alleen maar worden bereikt door wereldwijde actie. We moeten dan ook internationaal proberen te wegen. Ik probeer op alle internationale of Europese forums waarop ik aanwezig ben, die boodschap ook altijd te brengen. Ik denk dat die internationale samenwerking belangrijk is. Het is echter niet gemakkelijk, aangezien er heel wat landen zijn, en continenten, die gewoon niet willen meewerken. Die boodschap moet ik echter brengen, ook met de Vlaamse Regering.

Het tweede principe is de cruciale rol van technologieontwikkeling. Zoals u weet, investeert de Vlaamse Regering heel wat middelen in onderzoek en ontwikkeling. We doen dat samen met collega Crevits. Als we die technologie ontwikkelen die we in Vlaanderen kunnen gebruiken, en we hebben de brains in Vlaanderen om dat te kunnen doen, dan kunnen we die ook valoriseren in het buitenland, en dat komt de klimaatzaak ook ten goede.

Het derde principe van Metaforum is een slim, ambitieus klimaatbeleid, dat de kosten beperkt houdt. Daarvoor zetten we in op een duidelijk, voorspelbaar en kostenefficiënt investeringskader, en streven we naar een rechtvaardige verdeling van de kosten en van de opbrengsten.

Ik denk dus dat we met zijn allen achter die drie principes moeten gaan staan.

Er werd me gevraagd hoe ik sta tegenover het pleidooi om meer hernieuwbare energie buiten het grondgebied te ontwikkelen. Wij zijn momenteel contacten aan het leggen met een aantal lidstaten die hun doelstellingen voor 2020 reeds hebben bereikt, om bijkomende productiestatistieken aan te kopen, zodat we kunnen voldoen aan onze engagementen voor 2020.

Ik heb eerder ook gezegd dat we die doelstellingen helaas niet zullen halen. Ik sta sowieso open voor samenwerking met andere lidstaten als daar een voordeel aan verbonden is. Het kan bijvoorbeeld goedkoper zijn om in het buitenland hernieuwbare energie te ontwikkelen. We moeten ernaar streven dat Vlaamse bedrijven ook hernieuwbare energieprojecten gaan realiseren in andere Europese lidstaten. Dit wordt het best gecombineerd met afspraken met de betreffende lidstaat over het meetellen van de geproduceerde hernieuwbare energie bij de Vlaamse hernieuwbare energieproductie.

De Europese Commissie wenst dergelijke samenwerking ook te bevorderen en is daarom bezig met de oprichting van een gezamenlijk investeringsfonds. We moeten datgene wat de professoren onderzoeken in de studie met de Vlaamse Regering onderzoeken, om te bekijken of we van dergelijke mogelijkheden gebruik kunnen maken. Er moeten uiteraard voordelen aan verbonden zijn en we moeten ernaar streven dat Vlaamse bedrijven die hernieuwbare projecten realiseren in andere lidstaten.

Eind 2018 liet Synergrid een macro-economische studie uitvoeren naar de effecten van de verwachte elektromobiliteit op de Belgische netten. De belangrijkste conclusie uit de studie is dat het Belgische netwerk een groot aantal elektrische voertuigen kan opladen, op voorwaarde – en dat is belangrijk – dat het laden van de voertuigen verdeeld is over ruimte en tijd, en dat de moderniseringsinvesteringen kunnen worden voortgezet. De impact zal ook sterk afhangen van het op-laadscenario.

Vanaf 2021 zijn de leveranciers verplicht om dynamische tarieven aan te bieden, waarbij de prijs per uur de effectieve marktprijs reflecteert. In combinatie met de digitale meters die nu geplaatst worden, biedt dit de autogebruikers en vloot-beheerders de mogelijkheid om hun auto's geleidelijk en gecoördineerd te laden. Op deze wijze kan het huidige distributienet zonder veel extra kosten de verwachte groei van elektrische wagens opvangen.

Mensen die in grote steden zoals Leuven, Antwerpen en Gent wonen, zijn bezorgd. Ik snap dat wel. Die mensen wonen in appartementen, er is weinig publiek domein. Ook al gaat de overheid laadinfrastructuur plaatsen. Sommige appartementen hebben geen ondergrondse garage waar je laadpunten kunt plaatsen. Als die mensen een elektriciteitskabel vanuit hun appartement naar beneden moeten leiden, moeten ze voor die auto een plaats hebben voor het gebouw. Daar moeten we van meet af aan rekening mee houden. Het klinkt op zich heel mooi om wat publiek domein in te nemen en daar en in de ondergrondse garages laadinfrastructuur te plaatsen. We moeten heel goed nadenken over hoe we dat gaan doen in een stedelijke context.

Het Vlaamse beleidskader voor flexibiliteit zal dit jaar worden vormgegeven en zal bijdragen aan een efficiënte integratie van bijvoorbeeld elektrische voertuigen, warmtepompen, opslag en hernieuwbare energie in het energiesysteem. Met dat kader moet ook vraagsturing van veel meer dan enkel elektrische voertuigen op het distributienet mogelijk worden. Daardoor kan men inderdaad de benodigde distributienet- en productiecapaciteit verminderen, en zo zullen bijvoorbeeld de kosten van het federaal CRM minder hoog zijn.

Wat de CRM en leveringszekerheid betreft, is dit in eerste instantie een federale bevoegdheid. Ik hoop dat de federale overheid of de onderhandelaars de suggestie van de professoren over het openhouden van de twee kerncentrales ook grondig analyseren en er ook goed over nadenken. Binnen mijn bevoegdheid zijn er tal van elementen die bijdragen tot de leveringszekerheid en flexibiliteit, en die de kosten van de CRM kunnen verlagen: minder verbruiken door energie-efficiëntie, zelfproductie door hernieuwbare energie, opslag van energie, de uitrol van elektrische wagens. Waar nodig wordt er zeker samengezeten tussen het Vlaamse en het federale niveau. Ook met de gewesten wordt daarover samengezeten. We hebben dat heel vaak gedaan met het nationaal plan dat we afgeklopt hebben, ik veronderstel dus dat we de goede samenwerking de komende maanden en jaren kunnen voortzetten.

Welke plannen heb ik om de samenstelling van de elektriciteitsprijs te evalueren? Op de elektriciteitsprijs hebben we vanuit het Vlaamse beleid slechts een beperkte impact. De prijs van de energie zelf komt tot stand op de elektriciteitsmarkt. Het gedeelte nettatarieven wordt bepaald door de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG) en de Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas (CREG). De spelers die er daar zijn hebben we op bezoek gehad op het kabinet. Ik denk dat ik daar de boodschap wel heel duidelijk meegeef dat de elektriciteitsprijs veel te hoog is. Enkel op de lasten en verplichtingen opgelegd vanuit de Vlaamse regelgeving hebben we een invloed. Daarover hebben we in het regeerakkoord afgesproken dat deze kosten zeker niet mogen toenemen.

In welke mate zal ik de andere aanbevelingen uit de tekst toepassen? Ik geef drie voorbeelden van aanbevelingen uit de tekst die passen in het gevoerde beleid. Des te ambitieuzer het klimaatbeleid, des te kostenefficiënter het beleid moet zijn om betaalbaarheid en haalbaarheid te garanderen. Het regeerakkoord voorziet een verdere verhoging van de hernieuwbare energieproductie tegen 2030 en een kostenefficiëntere steun voor hernieuwbare energie en warmtekracht. De eerste beslissing om de oversubsidiëring aan te pakken is door de regering in oktober genomen en we bereiden op dit moment nog bijkomende stappen voor om die oversubsidiëring aan te pakken. Maar het rendement zit nog altijd goed, denk ik, op 5 procent. Dat is een veel hoger rendement dan spaargeld op de boekjes vandaag de dag. Daarom moeten we die oversubsidiëring verder afwerken.

Over hun aanbeveling rond het stoppen met subsidies voor elektrische wagens: ik heb die beslissing eerder dit jaar genomen omdat we de middelen willen inzetten voor de uitbouw van laad- en tankinfrastructuur. Het is veel effectiever dat we de randvoorwaarden voor die elektrische wagens in orde brengen. Als aankoper van een elektrische wagen krijg je wel een premie, maar je kunt nergens opladen, dat is niet echt in orde. Vandaar hebben we die keuze gemaakt, waar we ook rekening zullen houden met die stedelijke context.

De oproep van de auteurs ten slotte om te investeren in objectieve en toegankelijke informatie, onderschrijf ik volledig. Hiervoor zal ik ook op middellange termijn, in samenwerking met wetenschappers en stakeholders, een website uitbouwen met onafhankelijke, betrouwbare en praktische energie- en klimaatinformatie, een beetje naar het voorbeeld van het Nederlandse Milieucentraal. Dat is belangrijk, want er wordt zoveel over verteld rond het klimaat en mensen zijn ook op zoek naar informatie, dat merk ik ook wel. Bij de aankoop van een wagen vraagt men welke auto men moet kopen, wat goed is voor het klimaat, wat ervoor gaat zorgen dat de CO₂-uitstoot naar beneden gaat. Vandaar dat ik die suggestie zeker meeneem en dat we aan het onderzoeken zijn, een beetje conform het Nederlandse model, hoe we een wetenschappelijk onderbouwde informatiewebsite kunnen opzetten voor de mensen.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Ik zal niet op alle andere aanbevelingen ingaan die de studie doet, maar het is goed dat u overleg plant met de auteurs. Het is ook goed dat u een aantal zaken aanschouwelijk wilt maken voor Vlaanderen als het gaat over het klimaat- en energiebeleid. Goede informatie en goede data zijn de basis van een goed beleid.

Ik ga in op twee elementen. Minister, u zegt te streven naar het stimuleren van Vlaamse bedrijven om hernieuwbare energieproject in het buitenland te realiseren. Ik ben heel benieuwd hoe u dat heel concreet wilt gaan doen. Op welke manier wilt u dergelijke projecten ondersteunen of faciliteren? Welke stappen wilt u daarvoor zetten?

Een tweede element gaat over de uitrol van elektrische mobiliteit. Laadinfrastructuur is natuurlijk belangrijk. Het is ook belangrijk om met de bouwsector hierover duidelijke afspraken te maken. Er zijn al normen voor parkeergarages en parkings voor het faciliteren van laadcapaciteit, maar ik denk dat die nu al achterhaald zijn. Ik hoop dat u samen met de administratie en misschien ook met de bouwsector zelf de dialoog aangaat zodat er bij nieuwe woon- en bouwprojecten voldoende laadinfrastructuur wordt voorzien vanaf het begin, en niet bijvoorbeeld een op de tien parkeerplaatsen zoals nu. Ik vrees dat dat veel te weinig is om te voldoen aan de noden. Daar kan dus heel snel een verschil worden gemaakt op het terrein en kan heel veel miserie worden vermeden op termijn. Graag dus wat concrete actie.

Bij de uitbouw van laadinfrastructuur is ook de netinfrastructuur bijzonder belangrijk. Onze netten moeten uitgerust zijn om om te gaan met de nieuwe elektrische mobiliteit. Op welke manier hebt u daarover overleg met Fluvius om ervoor te zorgen dat we op dat vlak met de investeringen die zij doen, vooroplopen op de markt en niet achteraan moeten hollen, zoals dat in Brussel het geval is?

De voorzitter: De heer Pieters heeft het woord.

Leo Pieters (Vlaams Belang): Minister, wij vinden het goed dat dit plan naar voren is gekomen en dat een werkgroep zich daarop toelegt. Als u onze commentaar op de beleidsnota in december vorig jaar goed hebt beluisterd, dan zaten daar verschillende dingen in die we hier ook terugvinden. Maar het is maar een begin. Dit is maar een aanzet en, zoals u zegt, er wordt heel veel over gepraat en heel veel over gezeverd op sommige momenten, maar concreet wordt het amper. Daar komt het nu net op aan: we moeten realistische zaken naar voren schuiven, die ook concrete oplossingen bieden.

Als u het hebt over elektrische wagens, dan staat er ook een maximum op wat wij aankunnen. U gaat met de VREG praten over de prijs van elektriciteit en over de piekbelastingen die moeten worden gespreid. We zijn op het punt aangekomen dat de infrastructuur moet worden versterkt om dat allemaal te kunnen behappen. Die investeringen zullen moeten worden gedaan, die spade zal in de grond moeten worden gestoken. De gevolgen daarvan moeten concreet worden onderzocht. Het wordt tijd dat dat eens gebeurt.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Het rapport geeft misschien sommige dingen iets minder weer. Het gaat er bijvoorbeeld niet om om het aantal laadpalen op te trekken van een op de tien naar bijvoorbeeld vijf op de tien, maar het gaat er ook over of we al die laadpalen gaan voeden met een driefasige voeding of 400 volt omdat iedereen snel zal willen laden. De vraag is of wij bij de mensen de attitude niet moeten aanscherpen.

In Brussel heeft men inderdaad het probleem dat men op 230 volt zit. Men gaat nu transfo's plaatsen om van 230 naar 400 volt te gaan. Gekker kan het niet. Gekker kan het echt niet. Dat is puur energieverlies. Dat is energieverlies over de transformator. In Oslo is 50 procent van de wagens elektrisch en daar is het net 230 volt, maar de mensen hebben er de attitude aangenomen om meer tijd te nemen om op te laden op het werk, thuis enzovoort. Als we meer elektrische wagens willen maar bovendien willen dat ze even snel opladen als dat je zou tanken, dan zullen we er echt niet komen.

Dan kom ik tot de investeringen. Minister, u wijst er terecht op dat er in 1000 miljard euro is voorzien in de Green Deal, wat sommigen beschouwen als abracadabra. Ik weet niet waar ze die 1000 miljard euro vandaan zullen halen, maar het gaat over investeringen, en daarvan krijgt België momenteel 56 miljoen euro toegewezen. Als wij dan spreken over een rollend fonds, dan is dat een fonds met uitgaven en inkomsten. Dat is iets anders dan een puur CAPEX-fonds, een investeringsfonds. Mijnheer Tobback, u zei dat er gesproken moet worden met minister Diependaele. Daar gaat het dan over. Ik weet niet welke vraag u hebt gesteld, maar de opmerking die ik maak, is dat de fiscale regels of begrotingsregels aangepast kunnen worden voor rollende fondsen. Dat gaat niet voor investeringsfondsen. Daarover heb ik niet.

Er staan heel wat goede dingen in de studie van Metaforum, en die gaat ook veel breder dan wat er in de pers is verschenen. Ik denk dat de minister dat vorige week ook in de plenaire vergadering heeft beklemtoond. Voor mij gaat het hoofdzakelijk over een attitudeaanpassing, wat nog te weinig aan bod komt. Ik zeg dat

het Brusselse probleem eigenlijk geen probleem is, maar eerder een kwestie van attitude. Ik vind het zeer spijtig dat ik minister zie zwaaien met transfo's die geüpgraded moeten worden van 230 naar 400 volt.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): De studie was heel interessant. Er zijn wel wat dingen in de pers gekomen waarbij ik vragen had.

In de studie staat dat goede informatie cruciaal is. Ik kijk uit naar de website waar hopelijk een genuanceerd beeld komt van wat al bestaat en waar goede adviezen gegeven kunnen worden.

Ik wil ook oproepen tot het beperken van een stop-and-gobeleid. De premies voor elektrische wagens zijn afgeschaft en daar valt allicht iets voor te zeggen. Maar eerst werd dit twee jaar geleden ingevoerd, dan werd er een samenaankoop georganiseerd door de Vlaamse overheid om elektrische wagens te kopen en dan wordt alles teruggeschroefd. Dat draagt niet echt bij tot de betrouwbaarheid en het doet minstens vermoeden dat de Vlaamse Regering niet echt gelooft in elektrische wagens. Mijn oproep is om te proberen om een duurzaam, degelijk en betrouwbaar beleid aan de dag te leggen op het vlak van klimaat. We hebben echt geen tijd te verliezen.

U zegt dat een aantal landen slecht bezig zijn. Vandaag zijn er cijfers verschenen met betrekking tot de CO₂-uitstoot in ons land. Vier jaar lang boeken we al heel weinig vooruitgang. Het is dus echt wel nodig om geen tijd meer te verliezen.

Bruno Tobback (sp-a): Ik wil me bij dat laatste aansluiten. Het is niet de eerste en niet de enige studie. We moeten ze misschien wat beter tegen het licht houden in het parlement, want er zijn al vele vragen over gesteld. Misschien moeten we die mensen gewoon eens uitnodigen, maar daarover kunnen we straks beslissen.

In dit land is er zeker in de voorbije jaren al veel gestudeerd, veel voorgesteld en veel geprobeerd, maar netto bijzonder weinig vooruitgang geboekt. Minister, ik ben heel benieuwd om te horen wat nu concreet in de komende jaren zal vooruitgaan en welke maatregelen er genomen zullen worden die tijdens meerdere jaren zullen standhouden.

De heer Steenwegen heeft het woord

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Een van de belangrijkste dingen uit de studie was toch ook dat het ETS-systeem niet goed functioneert. De meeste mensen hebben echt aanstoot genomen aan de uitspraak dat het niet uitmaakt of je voor een korte afstand een vlucht neemt of de trein of iets anders, want dat het communicerende vaten zijn. Dat helpt het debat niet en ook het inzicht van de mensen niet om te begrijpen waarover het eigenlijk gaat. De facto is het natuurlijk nog altijd zo dat de concrete klimaatimpact van het ene veel groter is dan van het andere.

Minister, wat is uw visie? Kunt u vanuit uw rol aandringen op een aanpassing van het ETS-systeem? We stellen immers vast dat er op het vlak van de vermindering van de uitstoot weinig vooruitgang wordt geboekt.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Ik heb zeer aandachtig gelezen wat de professoren over het ETS hebben geschreven. Het systeem is in 2018 hervormd. Er is voorzien in een evaluatie door de EU. Dat is het moment om daar namens de Vlaamse Regering eens naar te kijken. We moeten dat moment aangrijpen.

Mijnheer Bothuyne, wat de laadinfrastructuur en de bouwsector betreft, legt een Europese richtlijn verplichtingen op om bij nieuwbouw vlotter laadpalen te plaatsen. We werken momenteel aan de omzetting van die Europese richtlijn in regelgeving. Die regelgeving zal dan ook naar het Vlaams Parlement komen.

Ik heb vandaag de krant gelezen, maar ik had De Morgen niet nodig om te weten dat we niet goed bezig zijn als het om de productie van de CO₂-uitstoot gaat. Ik besef dat het tijd voor actie is. Er moet bijkomende actie komen, want we zitten nog niet aan de doelstelling voor 2035. Ik wil die doelstelling absoluut handhaven, wat betekent dat we bijkomende inspanningen moeten leveren.

Ik heb dit aan alle diensten gevraagd, want daar ontbrak het in het verleden aan. Er was een plan, maar wat moest er dan gebeuren? De administratie heeft nu dan ook veel werk met de oplijsting van alle maatregelen en met het opstellen van een afsprakenkader. Wie is bevoegd als het om mobiliteit, renovaties enzovoort gaat? Zodra ik die afsprakenkalender van de administratie heb gekregen, is het de bedoeling dat ik naar de Vlaamse Regering stap om dit met de verantwoordelijke ministers definitief af te kloppen. Ik moet dat dan ook monitoren en verder evalueren.

Het is belangrijk actie te ondernemen en niet gewoon te wachten, voort te doen en de komende jaren te zien wat er nog bijkomend kan gebeuren. Ik heb besef van de urgentie van de problematiek.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Minister, ik ben blij dat de urgentie van de problematiek wordt erkend. Wat de Europese richtlijn betreft, wil ik nog een detail aanhalen. Ik ga ervan uit dat die richtlijn onvoldoende ambitieus is om elektrische mobiliteit op het vlak van de laadinfrastructuur effectief voldoende kansen te geven. Op dat vlak moeten we een stukje verder gaan. Indien u met de omzetting bezig bent, moeten we in overleg met de sector nagaan wat we meer kunnen doen dan wat minimaal is voorgeschreven.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jos D'Haese aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de aankoop van emissierechten wegens te veel uitstoot – 916 (2019-2020)

Voorzitter: de heer Bruno Tobbacq

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Minister, ik heb een redelijk korte vraag. We hebben het in de discussie over de beleidsnota's gehad over het emissieoverschot in de periode 2013-2020. U hebt gezegd dat u een emissieoverschot zult boeken van 2 tot 6 megaton CO₂, afhankelijk van de temperatuur in de winters en dergelijke. Ik denk dat we eerder aan de bovenkant van die vork zullen eindigen, de toestand een beetje kennende. Ik denk dat er nog weinig significante dalingen te merken zullen zijn voor 2019 en 2020.

We hebben eens bekeken wat dat emissieoverschot de Vlaamse overheid zou kosten. Aan de huidige prijzen van emissierechten kom je uit op een bedrag tussen de 48 en 147 miljoen euro, op basis van die 2 tot 6 megaton CO₂ die overschiet.

In uw beleid legt u de nadruk op de betaalbaarheid van het klimaatbeleid, maar ik vrees dat het aanhoudende overschot aan emissies in die niet-ETS-sector (emissions trading system) net de druk op de betaalbaarheid en haalbaarheid dreigt te verhogen.

Het huidige klimaatbeleidsplan spreekt van een tekort van 3,8 megaton CO₂ voor de periode van 2021 tot 2030. Berekend aan de hand van de huidige prijzen, komt dat neer op een bedrag van ongeveer 90 miljoen euro.

Ik heb daar een paar vragen over. Kunt u bevestigen dat die berekening min of meer – dus niet tot op de eurocent – klopt? Zullen we voor 2013-2020 inderdaad een kost hebben die tussen de 50 en 150 miljoen euro ligt, of slaan we de bal helemaal mis?

Wat is de impact hiervan op de begroting? Dat zijn namelijk wel belangrijke cijfers. Waar komen die middelen om dit te financieren vandaan?

Wanneer moet dat betaald worden? Ik neem aan dat dat is op het einde van de periode. Wil dat dan zeggen dat wij begin 2021 die rechten moeten aankopen?

Ten slotte zei u hier net dat het tijd is voor actie. U weet ook dat er een gat zit tussen de ambities in het klimaatplan en de doelstellingen van het klimaatplan. Zijn er al wonderoplossingen gevonden of wachten wij nog steeds op mirakels?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhale Demir: Dank u voor uw vraag, collega D'Haese. Ik ga op voorhand al zeggen dat ik u misschien ga teleurstellen wat de berekeningen betreft. U noemt daar een kost tussen de 48 en 147 miljoen euro. De experts en de diensten die daar fulltime mee bezig zijn, zeggen me dat het niet zo simpel is – helaas, ik kan daar ook niks aan doen. Ze hebben mij een zeer uitvoerig antwoord bezorgd. Er zijn heel wat factoren waarmee rekening moet worden gehouden. Ik overloop met u het antwoord dat door de deskundigen van de administratie opgesteld is.

De inschatting die u geeft voor de kost van het aankopen van de benodigde kredieten om onze Vlaamse broeikasgasreductiedoelstelling 2013-2020 te behalen, is een overschatting. U spreekt van een kost tussen 48 en 147 miljoen euro. De prijsraming voor de aankoop van kredieten die u hanteert, lijkt me gebaseerd op de prijzen van Europese emissierechten in het EU-ETS. Deze prijs van emissierechten in het EU-ETS schommelt momenteel rond de 25 euro per emissierecht. In de periode 2013-2020 kunnen lidstaten, onder bepaalde voorwaarden en binnen bepaalde limieten, echter ook gebruik maken van de zogenaamde Kyoto-eenheden om deze doelstelling te halen.

Er zijn dus verschillende types van kredieten die lidstaten kunnen hanteren om te voldoen aan de verplichtingen, elk met specifieke eigenschappen en specifieke prijzen. De marktprijs van Kyoto-eenheden ligt wel beduidend lager dan de emissierechten in het kader van het EU-ETS, waar u rekening mee houdt. Indien gerekend wordt met een prijs van dergelijke Kyoto-eenheden, zal de kostprijs dan ook lager uitvallen dan de bedragen die u vermeldt. Ook binnen deze Kyoto-eenheden zijn er nog verschillende types, elk weer met specifieke eigenschappen en ook specifieke prijzen. Dat werken met Kyoto-eenheden is dus een eerste belangrijk punt.

Maar Vlaanderen – en dat is de tweede –, zal ook niet voor het volledige tekort bijkomend kredieten moeten aankopen. Vlaanderen beschikt vandaag immers al over een bufferhoeveelheid aan kredieten van 2,3 miljoen eenheden. Deze buffer moet uiteraard in mindering gebracht worden van het tekort dat voor deze periode nog aangekocht zal moeten worden. De precieze omvang van het tekort aan niet-ETS-emissieruimte voor de periode 2013-2020 is momenteel nog niet gekend.

Verschillende onzekere elementen zullen nog een impact hebben op het uiteindelijke tekort, onder andere externe factoren zoals het aantal graaddagen en de economische conjunctuur in de laatste jaren van de periode. Er is ook nog onzekerheid

over de exacte omvang van de Vlaamse emissies voor fluorhoudende gassen in onze emissie-inventaris. Op basis van voortschrijdend inzicht ontvingen we indicaties dat een bijsturing van de gehanteerde monitoringmethodiek voor deze emissies noodzakelijk is. Dit zal wellicht leiden tot hogere Vlaamse niet-ETS-emissies in de periode 2013-2020 in vergelijking met eerdere inschattingen. We moeten nog even afwachten wat de exacte omvang van die emissies zal zijn. Het laatste is daar dus nog niet over gezegd.

Vorige week, op 15 januari, heeft Vlaanderen in deze context een voorlopige emissie-inventaris gerapporteerd aan Europa op basis van een aangepaste berekeningsmethodiek voor deze fluorhoudende gassen. Op 15 maart zal Vlaanderen een definitieve emissie-inventaris rapporteren aan Europa. In deze definitieve inventaris kunnen we nog bijkomende informatie of opmerkingen van de Europese Commissie naar aanleiding van de voorlopige rapportering verwerken.

Er zal pas finaal duidelijkheid zijn over de impact van deze aangepaste berekeningsmethodiek wanneer de Europese Commissie de Vlaamse emissie-inventaris aanvaardt. Die duidelijkheid komt er tegen de zomer. Op basis van de finale cijfers zal ik in het najaar een voortgangsrapport publiceren over de evolutie van de Vlaamse niet-ETS-emissies in de periode 2013-2020.

In het verleden heb ik gesproken over een tekort aan emissieruimte in de periode 2013-2020 in de vork tussen de 2 megaton en 6 megaton CO₂-equivalenten. Op basis van de voorlopige cijfers, rekening houdend met de aangepaste berekeningsmethodiek voor fluorhoudende gassen, zal het uiteindelijke tekort over de periode 2013-2020 eerder in de vork tussen 5 à 7 megaton CO₂-equivalenten uitkomen. Zoals gezegd zal ik hierover meer duidelijkheid scheppen en alle cijfers publiceren, zodra Europa onze definitieve emissie-inventaris heeft aanvaard.

Rekening houdend met de verschillende onzekerheden – de omvang van het tekort – en de keuzes die nog gemaakt moeten worden – het type kredieten dat we zullen aankopen – kunnen we vandaag nog geen exacte raming geven van de kostprijs voor de aankoop van de benodigde kredieten, maar het zal in elk geval veel lager zijn dan de bedragen die u vernoemt.

Ik zal eerst de verschillende mogelijkheden en types van kredieten om het tekort aan te zuiveren grondig analyseren en vervolgens een onderbouwde beslissing nemen hierover. Wat de financieringsbron betreft, is decretaal voorzien dat de aankoop kan gebeuren met middelen uit het Vlaams Klimaatfonds.

De datum van de aankoop van de emissierechten hangt af van verschillende factoren, zoals het precieze moment waarop we met een tekort geconfronteerd zullen worden, alsook het moment waarop we de huidige buffer inzetten. Op basis van de meest recente prognoses gaan we ervan uit dat de rechten ten vroegste in de tweede jaarhelft van 2021 voorhanden moeten zijn. Meer waarschijnlijk is dat ze pas ingezet zullen moeten worden in 2022.

Voor de periode 2021-2030 zitten we, zoals u zegt, nog niet aan de 35 procentdoelstelling. Met de huidige maatregelen bereiken we een reductie van 32,6 procent.

Vlaanderen en de Vlaamse Regering streven ernaar om de doelstelling tegen 2030 te blijven hanteren in de niet-ETS-structuren. Ik hoop dat we de komende jaren door versneld in te zetten op en de versnelde doorzetting van circulaire economie ook verder inzetten op dat innovatiepad, samen met het federaal flankerend beleid. We hebben een aantal zaken mee opgenomen in het nationaal plan waarvan we hopen dat dat voor de nodige CO₂-uitstootreductie kan zorgen. Verder is er ook de doorvertaling van bijkomend Europees instrumentarium.

Zoals gezegd bij de vorige vraag, zal er een afsprakenkader komen dat gemonitord zal worden. Los van het federaal flankerend beleid, dat gaat over de vergroening van bedrijfswagens maar ook bijvoorbeeld de kostprijs van het slopen, is er misschien ook de doorvertaling van het Europees instrumentarium. Als het dan nog nodig is, zullen we nog bijkomende maatregelen moeten nemen. Wel belangrijk is dat, in het geval het allemaal niet loopt zoals we willen, we voorzien hebben dat we een beroep kunnen doen op de flexibiliteit die voorzien is via de Europese regelgeving. We hebben dat ingeschreven in het nationaal plan als een vorm van verzekeringsmechanisme. Ik wil dat onderstrepen. De bedoeling is niet om niets te doen en dan die flexibiliteit in te roepen. We hebben als goede huisvader gezegd dat we net zoals andere landen wel moeten voorzien om eventueel een beroep te kunnen doen op die flexibiliteit. Maar als u het mij vraagt, zal dat maximaal beperkt zijn en het liefst van al niet gebeuren. Het is eerder het verzekeringsprincipe. Ik vind dat we echt wel werk moeten maken van die 35 procentdoelstelling, omdat ik denk dat die haalbaar is.

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Minister, dank u voor het antwoord. Er is goed en slecht nieuws. Ik was wat te negatief in mijn berekening. Dat is heel goed nieuws voor de Vlaamse begroting. Het slechte nieuws is natuurlijk wel dat de vooruitzichten nog slechter zijn dan we al dachten. Het ziet ernaar uit dat het gat nog groter zal zijn dan we dachten. Dat is dus net iets minder goed nieuws.

Ik verwacht uiteraard geen exacte raming. Maar als u een vork hebt van 5 tot 7 megaton overschot en als er nog wat flexibiliteit zit op welke mechanismen u juist kunt inzetten, dan neem ik aan dat u dan ook een vork moet kunnen geven tussen welke bedragen die kost moet kunnen liggen. Dat mag van mij relatief breed zijn, maar ik ben heel geïnteresseerd over welke grootteorde het gaat. Gaat het over een grootteorde van tientallen miljoenen euro's, zoals ik hier heb neergepend, wat niet juist is en waarvoor ik heel blij ben? Gaat het over een grootteorde van honderdduizenden euro's, van miljoenen euro's of tientallen miljoenen euro's? Dat interesseert mij zeer, aangezien het gaat over onze begroting, waar deze regering toch zo precies over is.

Ten slotte ben ik niet geheel verbaasd, maar toch wel wat verbouwereerd dat we dat geld uit het Klimaatfonds moeten gaan halen. Het Klimaatfonds is het enige fonds dat u hebt om klimaatbeleid mee te voeren. We hebben het begrotingsbesluit bij het klimaatplan gezien. Daar staat letterlijk in dat er geen extra fondsen gemobiliseerd worden. Die moeten nog allemaal aangevraagd worden als die nodig zijn. De enige fondsen die u hebt om klimaatbeleid te voeren, komen uit dat klimaatplan. U gebruikt het gros van die fondsen al om energie-intensieve bedrijven te gaan subsidiëren en nu gaat u het overschot blijkbaar nog inzetten om onze schuld uit het verleden af te kopen. Ik vraag me af welke ruimte er dan nog overblijft om effectief klimaatbeleid te voeren. Het is de vraag of we niet beter klimaatbeleid zouden voeren met klimaatgeld dan dat we dat geld investeren in het afkopen van schulden uit het verleden.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Minister, het is toch wel een discussie waard om een zicht te krijgen op wat nu juist de mogelijke kost zal zijn. Wat ons betreft, is elke euro die we daaraan uitgeven, een verloren euro. We zouden ze echt willen uitgeven aan beleid natuurlijk.

De Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) heeft ook een berekening gemaakt en duidelijk gemaakt dat die berekening een raming was. Maar zij komen tot een nog veel hoger bedrag. Ze spreken over het aankopen van hun buitenlandrechten rond de groenestroomdoelstelling. Ze spreken verder over een mogelijke

inbreukprocedure, die ook tot kosten zou kunnen leiden, met mogelijk een boete van meer dan 70 miljoen euro. En zo komen ze in totaliteit tot een nog veel hoger bedrag, van meer dan 400 miljoen euro.

Ik vraag u om duidelijkheid op dat vlak. Men erkent van die elementen dat de factuur er mogelijk aan komt. Net als collega D'Haese ben ik verbaasd dat die middelen uit het Klimaatfonds zullen komen. Ik volg hem daarin voor 200 procent. Het is de enige post waarvan de Vlaamse Regering expliciet zegt dat ze die wil gebruiken voor klimaatbeleid. En momenteel wordt het eigenlijk vooral gebruikt om het niet voeren van een klimaatbeleid te bekostigen. Dit is echt de omgekeerde wereld.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Ik ben verwonderd dat men verwonderd is. Het is niet plots gisteren vastgesteld dat we er niet zouden geraken. Reeds jaren geleden hebben wij en onze partij erop gewezen dat we moesten opletten en dat we moesten kijken naar de impactanalyse van de ambitieuze doelstellingen die worden vooropgesteld. De impactanalyses die we hebben opgevraagd, zijn er niet. Ook de impactanalyses die we hebben opgevraagd bij Europa, zijn er niet. En nu is het plots van: 'Oei, we hebben een schuld.' Sorry, maar het feit dat we tonnen CO₂ te kort zouden hebben of te veel zouden uitstoten, is niet nieuw. Dat is al jaren geweten, als ik het zo mag uitdrukken. Ik ben dus eigenlijk verwonderd over jullie verwondering.

Bruno Tobbac (sp.a): Daarover ben ik niet verwonderd, want we hadden inderdaad al een tijdje gezien dat die cijfers eraan komen. Aan de andere kant weten we ook dat we ze nog niet vandaag moeten betalen en dat er dus minstens theoretisch nog mogelijkheden zijn om dat bedrag zo klein mogelijk te houden. Of het nu uit het Klimaatfonds, uit de algemene middelen of waar dan ook komt: het komt altijd van de Vlaamse belastingbetaler. Als je alleen maar naar de discussie van vandaag kijkt, of het nu gaat over elektrische mobiliteit, over woningrenovatie of over een hoop andere investeringen: daarvoor hebben we allemaal geld te kort, terwijl we weten dat het eigenlijk zou helpen om deze kost te verlagen en om de kwaliteit van leven te verbeteren.

Minister, zou het niet veel nuttiger zijn dat de Vlaamse Regering wat ambitieuzer is in het uitgeven van middelen voor de dingen die in Vlaanderen het leven kunnen beteren in plaats van Vlaams belastinggeld te dragen naar anderen die wel inspanningen hebben geleverd? Indien dat uw ambitie is, wil ik mij daar graag bij aansluiten. Maar dan mag de lat wel wat hoger liggen dan ze vandaag ligt in het Vlaamse beleid.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Met dat laatste ben ik het eens, mijnheer Tobbac. Liever investeren in Vlaanderen dan achteraf betalen. Daarmee ben ik het eens. Maar de doelstelling voor die periode 2013-2020 is er niet. En dan moet er natuurlijk worden betaald, om toch tegemoet te komen aan die doelstelling. Ik moet dat gewoon doen.

Mijnheer D'Haese, zelfs die 48 miljoen euro is heel veel. Ik kan nog niet exact zeggen welk bedrag, want als het achteraf weer niet goed is, zou u kunnen verwijzen naar het bedrag dat ik vandaag zou hebben vernoemd. De mensen die ermee bezig zijn, zeggen dat zelfs dat bedrag te hoog is. De decreetgever heeft inderdaad gezegd dat het bedrag uit het Klimaatfonds zal komen.

Ik wil graag iets onderstrepen. Ik heb de cofinanciering voorgesteld. Die bestond voordien niet. We zijn nu overeengekomen dat we het budget van het Klimaatfonds

verdubbelen. Het is de bedoeling dat de ministers, wanneer ze voor een bepaalde maatregel een beroep doen op het Klimaatfonds, ook binnen hun eigen domeinen fiftyfifty neertellen. Dat zal ook aan bod komen in het afsprakenkader. Zo zal ik ook vanuit mijn Energiefonds aan klimaatbeleid doen.

Alle ministers zullen dan moeten kijken hoe ze hun maatregelen gaan realiseren, want het Klimaatfonds zal daar inderdaad niet voldoende voor zijn. Dat zal verder bekeken moeten worden. Maar het is goed dat we die cofinanciering al hebben ingevoerd. Dat is een goed begin, maar we zijn er helaas nog niet.

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): In alle verwondering slaat de heer Gryffroy de bal natuurlijk wel helemaal mis. Hij is eventjes niet aan het luisteren, maar dat is niet erg. Het probleem zijn niet onze klimaatdoelstellingen, mijnheer Gryffroy. Zowat de hele wereld is ervan overtuigd dat die te laag liggen. Het probleem is jullie klimaatbeleid. *(Opmerkingen van Andries Gryffroy)*

U hebt ook op mij gereageerd. Dan mag ik toch wel iets terugzeggen, zeker? Wat is dat nu voor een lichtgeraaktheid?

Het probleem zijn niet de doelstellingen, maar wel het beleid dat die doelstellingen niet haalt. Dat is het probleem.

Minister, ik ben heel geïnteresseerd in de technische kanten van de zaak. Is het mogelijk om die door te sturen, zodat we daar zelf eens kunnen doorgaan? Dan kunnen we eens bekijken hoe dat juist werkt. Alvast bedankt, en ook bedankt voor uw antwoord.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.